

**Concept
Wmo-beleidsplan 2012-2015
Ouder-Amstel**

15 november 2011

Inhoudsopgave

<i>Inhoudsopgave</i>	1
<i>Samenvatting</i>	3
<i>0. Vooraf</i>	6
0.1 Algemeen	6
0.2 Leeswijzer	6
<i>1. Inleiding</i>	7
1.1 Terugblik	7
1.2 Wmo-beleidsplan 2012-2015	7
1.3 Gemeentelijke taken	8
<i>2. Ontwikkelingen</i>	9
2.1 Maatschappelijke en demografische ontwikkelingen	9
2.2 Landelijke ontwikkelingen	9
2.3 Regionale ontwikkelingen	10
2.4 Lokale ontwikkelingen	10
<i>3. Visie Ouder-Amstel</i>	14
3.1 Maatschappelijke participatie in Ouder-Amstel	14
3.2 Speerpunten	15
<i>4. Thema 1: De kracht van de samenleving</i>	16
4.1 Inleiding	16
4.2 Maatschappelijke participatie	16
4.3 Het stimuleren van sociale samenhang en onderlinge betrokkenheid	17
4.4 Voorkomen van sociaal isolement bij en het versterken van de zelfredzaamheid van ouderen	20
4.5 Het stimuleren en ondersteunen van vrijwillige inzet	23
4.6 Het zorgen voor een voor iedereen toegankelijke samenleving	25
4.7 Financiën thema 1: Samenleven	27
<i>5. Thema 2: Meedoen met ondersteuning</i>	28
5.1 Inleiding	28
5.2 Ondersteuning bij het zoeken naar oplossingen	28
5.3 Bieden van compenserende voorzieningen	31
5.4 Mantelzorg	35
5.5 Financiën thema 2: Meedoen met ondersteuning	38
<i>6. Thema 3: Maatschappelijke zorg</i>	39
6.1 Sociaal kwetsbare personen	39
6.2 Openbare geestelijke gezondheidszorg	40
6.3 Maatschappelijke opvang	45

6.4	Huiselijk geweld	47
6.5	Preventieve verslavingzorg	50
6.6	Financiën thema 3: Maatschappelijke zorg	52
7.	<i>Verantwoording, communicatie en beleidsparticipatie</i>	53
7.1	Verantwoording	53
7.2	Communicatie	53
7.3	Beleidsparticipatie	53
7.4	Verantwoording, communicatie en beleidsparticipatie	54
8.	<i>Financiële paragraaf</i>	55
	<i>Bijlage 1: Demografische kerncijfers Ouder-Amstel</i>	58
	<i>Bijlage 2: Overheveling begeleiding uit AWBZ naar Wmo</i>	59
	<i>Bijlage 3: Welzijn Nieuwe Stijl</i>	61
	<i>Bijlage 4: Basisfuncties mantelzorg</i>	62
	<i>Bijlage 5: Lijst met begrippen en afkortingen</i>	63

Samenvatting

Inleiding

In 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in werking getreden. De Wmo maakt gemeenten verantwoordelijk voor de maatschappelijke ondersteuning aan burgers, met als doel dat mensen mee kunnen doen aan de samenleving en zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.

In het voorliggende Wmo-beleidsplan 2012 t/m 2015 wordt beschreven wat de gemeente Ouder-Amstel de komende vier jaar gaat doen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning. Het totale aanbod is gericht op enerzijds het versterken van de zelfredzaamheid en de verantwoordelijkheid voor elkaar en anderzijds het bieden van ondersteuning vanuit de gemeente waar nodig. Dit samenhangende pakket aan activiteiten en voorzieningen heeft tot doel dat iedereen –jong of oud, met of zonder beperking- zelfstandig kan participeren. Op eigen kracht, met hulp van de omgeving en/of met ondersteuning van de gemeente.

Visie

De gemeente Ouder-Amstel wil bevorderen dat mensen zelfredzaam zijn, zelf keuzes kunnen maken over hoe zij hun leven willen inrichten en zoveel mogelijk de regie nemen over hun leven. We verwachten dat mensen die ondersteuning nodig hebben in eerste instantie zelf een oplossing zoeken. De gemeente wil de zelfredzaamheid en eigen kracht van mensen versterken en ondersteunt mensen waar nodig in het zoeken naar oplossingen in hun eigen netwerk of verwijst hen door naar een andere partij die dat kan.

Oplossingen worden vaak gevonden binnen het eigen sociale netwerk. Dankzij de hulp door familie, vrienden, burens of vrijwilligers kunnen veel mensen met een beperking langer zelfstandig blijven wonen. Het is daarom van belang dat mensen ook worden gestimuleerd om sociale contacten op te bouwen en te onderhouden. Maatschappelijke instellingen en organisaties spelen hierbij een belangrijke rol. Het beleid van de gemeente is er dan ook op gericht om er voor te zorgen dat er voldoende ontmoetingsmogelijkheden zijn. Het is van belang dat deze ontmoetingsmogelijkheden laagdrempelig zijn en aansluiten bij de behoefte en vraag van burgers. Daarnaast biedt de gemeente ondersteuning aan mantelzorgers ter voorkoming van overbelasting en wordt vrijwilligerswerk ondersteund en gestimuleerd.

Voor mensen die belemmeringen ondervinden en deze niet zelf of met hulp uit de eigen omgeving kunnen oplossen biedt de gemeente voorzieningen. Deze voorzieningen zijn er op gericht de beperking die iemand heeft te compenseren en mensen in staat te stellen maatschappelijk te participeren.

Gemeentelijke verantwoordelijkheden

De gemeentelijke verantwoordelijkheden zijn in de Wmo vastgelegd in negen prestatievelden. De negen prestatievelden zijn:

1. het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten;
2. op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden;
3. het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning;
4. het ondersteunen van mantelzorgers daar onder begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen indien zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarmaken, alsmede het ondersteunen van vrijwilligers;
5. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;

6. het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer;
7. het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd;
8. het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen;
9. het bevorderen van verslavingsbeleid.

De prestatievelden (m.u.v. prestatieveld 2; het preventieve jeugdbeleid wordt meegenomen in de nota jeugdbeleid) zijn in dit plan geclusterd in drie thema's. Aan de hand van deze drie thema's is het Ouder-Amstelse Wmo-beleid beschreven.

Thema 1: De kracht van de samenleving

Dit thema gaat over de eigen verantwoordelijkheid van mensen en de verantwoordelijkheid van mensen voor elkaar. Met andere woorden: de kracht van de samenleving. In welke mate zijn mensen in staat hun eigen meedoen vorm te geven en in welke mate voelen mensen zich verantwoordelijk voor elkaar en zijn mensen bereid iets voor een ander te doen. De gemeente heeft op grond van de Wmo de verantwoordelijkheid om de sociale samenhang en leefbaarheid te bevorderen en vrijwillige inzet van mensen te ondersteunen.

Om de leefbaarheid te verbeteren en de sociale samenhang te bevorderen is het van belang dat er voldoende ontmoetingsmogelijkheden zijn en dat het voor iedereen mogelijk is hieraan deel te nemen. Deze activiteiten zijn vaak afhankelijk van de inzet van vrijwilligers. Het vrijwilligerswerk is dan ook een essentieel onderdeel van de sociale samenhang. De rol van de gemeente is bij dit thema vooral stimulerend en faciliterend.

Thema 2: Meedoen met ondersteuning

Het doel van de Wmo is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en functioneren. Voorwaarde hiervoor is dat iemand in ieder geval in staat is om een huishouden te voeren, zich in en om de woning te verplaatsen, zich lokaal per vervoermiddel te verplaatsen en medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

Indien mensen hierin belemmeringen ondervinden en hulp uit de omgeving deze belemmeringen niet (geheel) kan oplossen, heeft de gemeente de taak om een adequate oplossing te bieden waardoor de beperking wordt gecompenseerd en de betreffende persoon in staat wordt gesteld maatschappelijk te participeren, de zgn. compensatieplicht. Ook de met de extramurale AWBZ begeleiding te bereiken resultaten zullen –naar verwachting per 1 januari 2013- onder de reikwijdte van de compensatieplicht komen te vallen (via wetswijziging).

Bij het zelfstandig functioneren van mensen met een zorgbehoefte spelen mantelzorgers een belangrijke rol. Overbelasting van mantelzorgers dient voorkomen te worden. Burgers die belemmeringen ondervinden in de maatschappelijke participatie kunnen zich wenden tot het Wmo-loket. Het Wmo-loket biedt informatie en advies, helpt mensen bij het vinden van oplossingen en biedt de toegang tot individuele voorzieningen. De rol van de gemeente is bijna dit thema vooral ondersteunend en compenserend.

Thema 3: Maatschappelijke zorg

Voorwaarde om mee te kunnen doen aan de samenleving en zelfstandig te kunnen wonen is dat men voldoende zelfredzaam is. Onder zelfredzaamheid wordt verstaan dat men op eigen kracht kan voorzien in de bestaansvoorwaarden op het gebied van inkomen, huisvesting, gezin, sociale contacten en vervoer.

Voor veel mensen is dit vanzelfsprekend, al dan niet met hulp van de omgeving of een individuele voorziening van de gemeente. Er is echter een groep mensen die sociaal kwetsbaar en onvoldoende zelfredzaam is. Het gaat om mensen met problemen op uiteenlopende leefgebieden zoals huisvesting, inkomen, relatie, sociale contacten en zorg (meervoudige problematiek). Het kan gaan om geïsoleerd levende ouderen of om ontregelde gezinnen. Zonder hulp dreigt het gevaar van verder afglijden. De maatschappelijke ondersteuning aan kwetsbare mensen bestaat uit het bevorderen van openbare geestelijk gezondheids-zorg (OGGz), het bieden van verslavingszorg en het bieden van maatschappelijke opvang. Voor deze onderwerpen dient samenhangend beleid te worden ontwikkeld aangezien de onderliggende problematiek met elkaar samenhangt.

De rol van de gemeente is ondersteunend en regisserend.

Financiën

De Wmo bestaat zowel inhoudelijk als qua financieringsstromen uit verschillende onderdelen. De gemeente ontvangt middelen van het Rijk voor de uitvoering van de Wmo via de algemene uitkering van het gemeentefonds én via de Wmo-integratieuitkering (voor de Hulp bij het huishouden). Hiernaast ontvangt de gemeente inkomsten uit de 'eigen bijdragen' die burgers betalen voor individuele voorzieningen (worden geïnd door het CAK).

Wijzigingen in de verdeelsystematiek van het macrobudget voor de Wmo-integratieuitkering hebben in de afgelopen periode geleid tot forse schommelingen in de hoogte van de uitkering die Ouder-Amstel ontvangt. Door de korting van het Rijk op de Wmo-integratieuitkering als onderdeel van de bezuinigingsmaatregelen én het negatieve effect voor Ouder-Amstel op de Wmo-integratieuitkering ten gevolge van de gewijzigde verdeelsystematiek, wordt de Wmo-integratieuitkering die Ouder-Amstel ontvangt van het Rijk vanaf 2011 fors verlaagd. Daarnaast zal de decentralisatie van de extramurale begeleiding uit de AWBZ gepaard gaan met efficiencykortingen op de beschikbare budgetten. Tot slot zal door de vergrijzing de hulpvraag verder stijgen en de hulpvraag ook relatief zwaarder worden. De uitvoering van de Wmo komt daardoor in de komende periode onder druk te staan.

0. Vooraf

0.1 Algemeen

In 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in werking getreden. De Wmo maakt gemeenten verantwoordelijk voor de maatschappelijke ondersteuning aan burgers met als doel dat mensen mee kunnen doen aan de samenleving en zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.

De Wmo bepaalt dat de gemeenten minimaal één keer in de vier jaar een beleidsplan opstellen, waarin zij hun beleid op het gebied van maatschappelijke ondersteuning vastleggen. Het eerste Wmo-beleidsplan heeft betrekking op de periode 2008 t/m 2011. In 2011 is een nieuw Wmo-beleidsplan opgesteld voor de periode 2012 t/m 2015. In het voorliggende Wmo-beleidsplan 2012 t/m 2015 wordt beschreven wat de gemeente de komende vier jaar gaat doen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning.

0.2 Leeswijzer

Het beleidsplan begint met een samenvatting.

In hoofdstuk 1 is het voorbereidings- en participatietraject beschreven en zijn de drie thema's die zijn gebruikt in het plan toegelicht.

In hoofdstuk 2 zijn diverse ontwikkelingen aangegeven die een rol spelen op het terrein van de Wmo. In hoofdstuk 3 is de visie van Ouder-Amstel ten aanzien van maatschappelijke participatie beschreven.

In de hoofdstukken 4, 5 en 6 zijn de drie thema's uitgewerkt.

Hoofdstuk 7 beschrijft een aantal algemene taken en hoofdstuk 8 bevat een financiële paragraaf.

1. Inleiding

1.1 Terugblik

In de afgelopen vier jaar heeft de Wmo gestalte gekregen in Ouder-Amstel. De Wmo is echter nog steeds volop in ontwikkeling. Enerzijds door verdere ontwikkeling van het wettelijk kader en decentralisatie van AWBZ-functies. Anderzijds vanwege de doorontwikkeling van lokale en regionale voorzieningen op basis van het bestaande beleid.

De ontwikkeling van het wettelijk kader betreft: het vervallen van de AWBZ-begeleiding op psychosociale grondslag, de aanscherping van de toegang tot functie begeleiding AWBZ (pakketmaatregel) en wetwijziging i.v.m. alfahulp. Daarnaast hebben in het kader van de uitvoering van het bestaande beleid diverse lokale en regionale ontwikkelingen plaatsgevonden, waaronder de doorontwikkeling van het Wmo-loket, het jeugd- en jongerenbeleid met Centrum voor jeugd en gezin, de vormgeving van een regionale OGGz-structuur en nieuwe taken en wetgeving op het gebied van huiselijk geweld. Tot slot is er ervaring opgedaan met het organiseren van de Hulp bij het huishouden en de effecten van aanbesteden en marktwerking.

Gesteld kan worden dat de invoering van de Wmo in Ouder-Amstel goed is verlopen. De uitgevoerde klanttevredenheidonderzoeken bevestigen dit beeld. Echter, door decentralisatie van Rijkstaken waarop budgetkortingen worden toegepast, een toenemende vraag naar voorzieningen door de vergrijzing, een toenemende complexiteit van de problematiek en neerwaartse bijstelling van het Wmo-integratiebudget komt de uitvoering van de Wmo in Ouder-Amstel onder druk te staan.

1.2 Wmo-beleidsplan 2012-2015

In het nieuwe Wmo-beleidsplan is aangegeven wat onze doelstellingen zijn en hoe we deze willen bereiken. Het totale aanbod is gericht op enerzijds het versterken van de zelfredzaamheid en de verantwoordelijkheid voor elkaar en anderzijds het bieden van ondersteuning vanuit de gemeente. Dit samenhangende pakket aan activiteiten en voorzieningen heeft tot doel dat iedereen –jong of oud, met of zonder beperking, autochtoon of allochtoon- zelfstandig kan participeren. Op eigen kracht, met hulp van de omgeving en, indien nodig, met ondersteuning van de gemeente.

Ter voorbereiding op het Wmo-beleidsplan is de 'Startnotitie Wmo-beleidsplan 2012-2015' opgesteld. In deze startnotitie zijn de kaders en relevante ontwikkelingen weergegeven. Het college heeft de Wmo/Wwb-adviesraad gevraagd advies uit te brengen over de startnotitie. In mei 2011 zijn twee interactieve participatiebijeenkomsten georganiseerd voor burgers, instellingen en belanghebbenden. Het advies van de Wmo/Wwb-adviesraad en de input uit de participatiebijeenkomsten zijn betrokken bij het opstellen van het Wmo-beleidsplan.

Daarnaast vindt er intensief overleg plaats op regionaal niveau over de kanteling en de decentralisatie van de AWBZ-begeleiding met ondersteuning van het DSP/kenniscentrum van de provincie Noord-Holland.

In 2012 zal een implementatieplan worden opgesteld voor de invoering van de nieuwe taken in het kader van de decentralisatie van de AWBZ-functie extramurale begeleiding.

1.3 Gemeentelijke taken

De gemeentelijke verantwoordelijkheden zijn in de Wmo vastgelegd in negen prestatievelden. De negen prestatievelden zijn:

1. het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten;
2. op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden;
3. het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning;
4. het ondersteunen van mantelzorgers daar onder begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen indien zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarmaken, alsmede het ondersteunen van vrijwilligers;
5. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;
6. het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer;
7. het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd;
8. het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen;
9. het bevorderen van verslavingsbeleid.

Het preventieve jeugdbeleid is een onderdeel van de Wmo (prestatieveld 2). In de nota jong@ouder-amstel.nl is het integrale jeugd- en gezinsbeleid met verbinding tussen de diverse beleidsterreinen waaronder het Wmo-jeugddeel- verder uitgewerkt. In 2011 is tevens een geactualiseerde nota jeugdbeleid opgesteld voor de periode 2012 t/m 2015. Het onderdeel preventief jeugdbeleid uit de Wmo is meegenomen in de nieuwe nota jeugdbeleid en is dus niet verder uitgewerkt in dit beleidsplan.

De overige acht prestatievelden zijn geclusterd in drie thema's. Aan de hand van deze thema's is het Ouder-Amstelse Wmo-beleid beschreven. De drie thema's zijn:

- De kracht van de samenleving (hoofdstuk 4);
De Wmo gaat uit van de eigen verantwoordelijkheid van mensen en de verantwoordelijkheid van mensen voor elkaar. In dit kader spelen leefbaarheid, sociale samenhang (prestatieveld 1), de inzet van vrijwilligers (prestatieveld 4) en een toegankelijke samenleving (prestatieveld 5) een belangrijke rol.
- Meedoen met ondersteuning (hoofdstuk 5);
Door een beperking kan iemand een belemmering ondervinden in zijn of haar maatschappelijke participatie. Aanvullend op de mogelijkheden van mensen om zelf oplossingen te vinden, heeft de gemeente de verantwoordelijkheid om ondersteuning te bieden die er op is gericht om de zelfredzaamheid te herstellen (prestatievelden 3 en 6). Bij het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking spelen mantelzorgers een belangrijke rol en deze dienen hierbij ondersteund te worden (prestatieveld 4).
- Maatschappelijke zorg (hoofdstuk 6);
De gemeente biedt maatschappelijke opvang en ondersteuning aan mensen die zichzelf niet goed kunnen redden of die door omstandigheden in een situatie terecht zijn gekomen waarin zij geen uitweg meer zien. De ondersteuning is gericht op het herstel van de zelfredzaamheid en het bevorderen van maatschappelijke participatie (prestatievelden 7, 8 en 9).

2. Ontwikkelingen

2.1 Maatschappelijke en demografische ontwikkelingen

Demografische ontwikkelingen, zoals veranderingen in de bevolkingsopbouw en bevolkingssamenstelling, kunnen van invloed zijn op de behoefte en de vraag naar maatschappelijke ondersteuning. Daarnaast zijn er maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de mogelijkheden tot maatschappelijke participatie en zelfstandig functioneren. De belangrijkste maatschappelijke en demografische ontwikkelingen zijn:

- *Vergrijzing*: Vanaf 2011 is er een versnelde jaarlijkse toename van het aantal 65-plussers. De eerste 'babyboomers' bereiken dan de 65-jarige leeftijd. Rond 2040 zal het grootste aantal 65-plussers worden bereikt. Volgens de nieuwe CBS-prognose¹ groeit hun aantal in dertig jaar tijd van 2,5 naar 4,6 miljoen. De groep ouderen wordt niet alleen groter, maar ook het aandeel 80-plussers stijgt van 25% in 2010 naar 40% in 2050. Daarbij komt dat de levensverwachting in de komende halve eeuw voor mannen stijgt van 78,8 naar 84,5 jaar. Bij vrouwen neemt deze levensverwachting toe van 82,7 naar 87,4 jaar. Ouderen blijven langer vitaal en doen op steeds latere leeftijd een beroep op voorzieningen.
- *Extramuralisatie*: Ouderen en mensen met een beperking blijven zo lang mogelijk zelfstandig wonen. De meeste ouderen geven er de voorkeur aan om in de eigen vertrouwde woning te blijven wonen. Onderdeel van de extramuralisatie is ook dat 'wonen' wordt gescheiden van 'zorg' (bijvoorbeeld de ombouw van traditionele verzorgingshuizen naar appartementen waar zorg geleverd kan worden). Het huidige kabinet wil de scheiding van wonen en zorg nog verdergaand doorvoeren.
- *Toename aantal huishoudens*: Het aantal huishoudens stijgt volgens de nieuwe huishoudenprognoses van het CBS naar verwachting van 7,4 miljoen in 2011 tot 8,5 miljoen in 2045. Daarna zet een lichte daling in, tot 8,4 miljoen in 2060. De toename betreft vooral eenpersoonshuishoudens. In 2060 bestaat 44% van de huishoudens uit één persoon. Dat is in 2011 nog 36%. Bijna de helft van de eenpersoonshuishoudens zal dan uit ouderen bestaan. Nu is 31% van de alleenstaanden 65 jaar of ouder. Als gevolg van de vergrijzing neemt het aantal mensen dat alleen komt te staan doordat hun partner overlijdt of naar een verpleeg- of verzorgingshuis gaat de komende decennia sterk toe.
- *Individualisering*: Sociale contacten vinden niet meer vanzelfsprekend plaats binnen vaststaande verbanden, zoals kerk en familie. Er is meer keuzevrijheid om te kiezen met wie je om gaat, waardoor netwerken veelvormiger zijn en vaker (kunnen) wisselen van samenstelling.
- *Informatisering*: Digitalisering en internet zijn niet meer weg te denken uit onze samenleving en bieden tal van kansen op het gebied van zorg, dienstverlening en sociaal verkeer. Deze ontwikkeling brengt ook risico's met zich mee, zoals kinderen en jongeren die veel achter de computer zitten en te weinig bewegen.
- *Grotere arbeidsparticipatie*: hoewel ook veel werkende mensen vrijwilligerswerk doen, is er een spanningsveld tussen de grotere arbeidsparticipatie (langer doorwerken, meer werkende vrouwen) en het doen van vrijwilligerswerk en het geven van mantelzorg.

2.2 Landelijke ontwikkelingen

Afspraken tussen het Rijk en de VNG over de decentralisatie van verantwoordelijkheden op het gebied van de jeugdzorg, de extramurale AWBZ-begeleiding en de invoering van de Wet werken naar vermogen (Wwnv) zijn vastgelegd in het Bestuursakkoord. Met deze decentralisaties gaan tevens forse bezuinigingen gepaard (in totaal 1,8 miljard), door kortingen toe te passen op de over te hevelen budgetten.

---

¹ CBS Bevolkingsprognose 2010–2060 (december 2010)

Deze ontwikkelingen zullen zoveel mogelijk in samenhang met elkaar worden opgepakt om de kansen zoveel mogelijk te benutten en de financiële risico's zoveel mogelijk te beperken. Waar gewenst zal de implementatie door opschaling en samenwerking met andere gemeenten en organisaties worden vormgegeven. De decentralisatie van de extramurale AWBZ-begeleiding valt onder de directe reikwijdte van dit beleidsplan en wordt daarom verder toegelicht.

Decentralisatie extramurale AWBZ-begeleiding

Vanaf 2013 zal de functie extramurale begeleiding² uit de AWBZ worden gedecentraliseerd naar de Wmo (zie voor een verdere toelichting bijlage 2). Vanaf 1 januari 2013 worden er geen nieuwe indicaties meer afgegeven en vanaf 1 januari 2014 vervallen alle bestaande indicaties voor AWBZ-begeleiding. Begeleiding is bedoeld voor mensen die lichamelijke, zintuiglijke, psychiatrische, psychogeriatrische (dementie) of verstandelijke beperkingen hebben. Het kan gaan om individuele begeleiding of groepsbegeleiding. Het doel van de begeleiding is het bevorderen, het behoud of het compenseren van zelfredzaamheid van burgers met een beperking teneinde opname of verwaarlozing te voorkomen. Concreet gaat het om activiteiten zoals hulp bij het structureren van de dag, de administratie en dagbesteding die school of werk vervangt. In Nederland maken ca. 170.000 mensen gebruik van AWBZ-begeleiding (omgerekend naar Ouder-Amstel ca. 130 mensen). Er wordt € 2,66 miljard overgeheveld van de AWBZ naar de Wmo; dit is een bezuiniging van 5% ten opzichte van de huidige € 2,8 miljard uitgaven aan AWBZ-begeleiding. Tegelijk met het schrappen van de extramurale begeleiding uit de AWBZ zullen de hiermee te bereiken resultaten onder de reikwijdte van de compensatieplicht van de Wmo komen te vallen (via wetswijziging). Voor de extramurale begeleiding zal in 2012 een separaat implementatietraject worden opgezet.

2.3 Regionale ontwikkelingen

Op een aantal Wmo-gebieden wordt intensief samengewerkt met de andere gemeenten in de Amstelland-regio (Amstelveen, Uithoorn, Aalsmeer, Ouder-Amstel en Diemen). Deze samenwerking richt zich met name op het gebied van maatschappelijke zorg (prestatievelen 7, 8 en 9). De centrumgemeente Amsterdam heeft op dit terrein verantwoordelijkheden (en middelen) voor de regio. Tevens wordt een groot deel van het aanbod voor sociaal kwetsbare burgers door regionale instellingen georganiseerd. Voor een efficiënte uitvoering van deze taken is een regionale aanpak dan ook noodzakelijk. Het. De regiogemeenten maken hierover gezamenlijke afspraken. De komende periode zal deze regionale samenwerking zijn gericht op het organiseren van adequate regionale voorzieningen op een zo efficiënt mogelijke wijze.

2.4 Lokale ontwikkelingen

Bezuinigingen

In de loop van 2010 werd de gemeente geconfronteerd met forse bezuinigingen vanuit het Rijk. Door de korting van het Rijk op de Wmo-integratiewetgeving als onderdeel van de bezuinigingsmaatregelen én het negatieve effect voor Ouder-Amstel op de Wmo-integratiewetgeving ten gevolge van de gewijzigde verdeelsystematiek, wordt de Wmo-integratiewetgeving die Ouder-Amstel ontvangt van het Rijk vanaf 2011 verlaagd.

---

²Begeleiding omvat door een instelling te verlenen activiteiten aan verzekerden met een somatische, psychogeriatrische of psychiatrische aandoening of beperking, of een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke handicap die matige of zware beperkingen hebben op het terrein van: de sociale redzaamheid, het bewegen en verplaatsen, het psychisch functioneren, het geheugen en de oriëntatie, of die matig of zwaar probleemgedrag vertonen (artikel 6 Besluit zorgaanspraken).

Volgens de meicirculaire 2011 van het ministerie van BZK is de door de gemeente te ontvangen Wmo-integratieuitkering voor 2012 voorlopig vastgesteld op € 885.281. Dit bedrag is bestemd voor de Hulp bij het huishouden, de hiermee verband houdende uitvoeringskosten én activiteiten in het kader van de gevolgen van de pakketmaatregelen.

Relatie tussen gemeente en instellingen

Subsidie wordt verstrekt om activiteiten uit te voeren die er op zijn gericht om de gemeentelijke beleidsdoelen te realiseren. De gemeente wil kunnen sturen op wat er gebeurt en inzicht hebben in de mate waarin afgesproken activiteiten zijn gerealiseerd (output), maar vooral wat met deze activiteiten is bereikt (outcome) en in hoeverre de beleidsdoelstellingen hiermee zijn gerealiseerd.

Zowel bij het opstellen van het beleid als bij de uitvoering is een goede samenwerking tussen de gemeente als opdrachtgever en de instellingen als opdrachtnemer van groot belang, waarbij rol en verantwoordelijkheid verschilt, maar het belang en doel gemeenschappelijk is. Naast verantwoording over de uitgevoerde activiteiten is het noodzakelijk dat bekend is in hoeverre de beoogde doelgroep is bereikt en wat het maatschappelijk effect is en -waar mogelijk- meetbaar gemaakt.

Relatie met andere beleidsterreinen

Niet alleen een beperking of psychosociaal probleem kan een belemmering vormen om maatschappelijk te participeren, maar ook een laag inkomen, een slechte gezondheid en een lage opleiding zijn risicofactoren voor participatieproblemen. Zeker als het gaat om mensen waarbij sprake is van een cumulatie van problemen neemt het risico op participatieproblemen toe. Dit betekent dat het beleid op het terrein van gezondheid, sport, onderwijs en werk&inkomen een relatie heeft met maatschappelijke participatie in het algemeen.

Waar het gaat om het bieden van zorg aan kwetsbare burgers zijn er raakvlakken tussen de Wmo, de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). De Wmo gaat over ondersteuning bij die zaken die mensen gewoonlijk zelf doen. De Zvw gaat over kortdurende medische en verpleegkundige zorg en de AWBZ over langdurige (onverzekerbare) zorg. In de praktijk zijn de grenzen tussen de Wmo, de Zvw en de AWBZ niet altijd zo scherp afgebakend.

Daarnaast is met het sociaal beleid een directe relatie vanwege het feit dat de gemeente verantwoordelijk is voor de uitvoering van een aantal wetten die zijn gericht op het bevorderen van de participatie in het algemeen en de arbeidsparticipatie in het bijzonder, zoals de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de Wet investeren in jongeren (Wij). Door verbindingen te leggen tussen de Wmo, Wwb, Wsw en – waar het jongeren betreft – de Wij, kunnen gemeenten zowel de arbeidsparticipatie als de maatschappelijke participatie in de samenleving (de zelfredzaamheid van de medemens en de sociale samenhang) bevorderen.

In het kader van het bevorderen van maatschappelijke participatie speelt naast de Wmo met name de Wet Participatiebudget (Wpb) een rol. De Wpb (ingevoerd per 1 januari 2009) bundelt de middelen die gemeenten ontvangen voor reïntegratie, inburgering en volwasseneneducatie. De Wpb zet maatschappelijke participatie in als middel om te bereiken dat mensen weer aan het werk kunnen. Lokaal is dus goede afstemming nodig tussen de uitvoering van de Wet Participatiebudget en de Wmo om onnodige overlap tussen activiteiten te voorkomen, maar ook om elkaar te versterken bij het investeren in de participatie van burgers. De Wmo is voor mensen 'aan de onderkant van de arbeidsmarkt' voorliggend aan mogelijkheden tot re-integratie op de arbeidsmarkt.

Tot slot is er ook een directe relatie tussen de Wmo en het minimabeleid. Een laag inkomen kan een belemmering zijn voor maatschappelijke en/of culturele participatie. Het minimabeleid gaat er van uit dat een structureel tekort aan financiële middelen leidt tot materiële, culturele en sociale uitsluiting. Het minimabeleid probeert deze uitsluiting te voorkomen en mensen te stimuleren mee te doen in de samenleving. Het minimabeleid is gericht op het bevorderen van de maatschappelijke participatie van mensen met een inkomen op of rond het sociaal minimumloon.

Ontwikkelingen

Op het domein van het sociaal beleid staan ingrijpende wijzigingen gepland. Om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen via werk in hun eigen onderhoud kunnen voorzien, voert het kabinet per 1 januari 2013 de Wet Werken naar vermogen (Wwnv) in. Iedereen die na 1 januari 2013 een uitkering aanvraagt stroomt in via de nieuwe Wet Werken naar vermogen (Wwnv).

De Wwnv vervangt de Wet investeren in jongeren (Wij), de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet op de sociale werkvoorziening (Wsw) en de Wet arbeidsongeschiktheid voor jonggehandicapten (Wajong). Vooruitlopend op de invoering van de Wwnv vinden per 1 januari 2012 een aantal wijzigingen in de Wwb plaats en wordt het participatiebudget gehalveerd.

Met betrekking tot het sociale domein zal nieuw beleid ontwikkeld moeten worden voor mensen 'aan de onderkant van de arbeidsmarkt' om deze nieuwe taken binnen de beschikbare budgetten uit te voeren. In het Wmo-beleidsplan zijn de raakvlakken beschreven en is waar mogelijk aangegeven of er verbindingen kunnen worden gelegd die passen bij onze schaal en mogelijkheden.

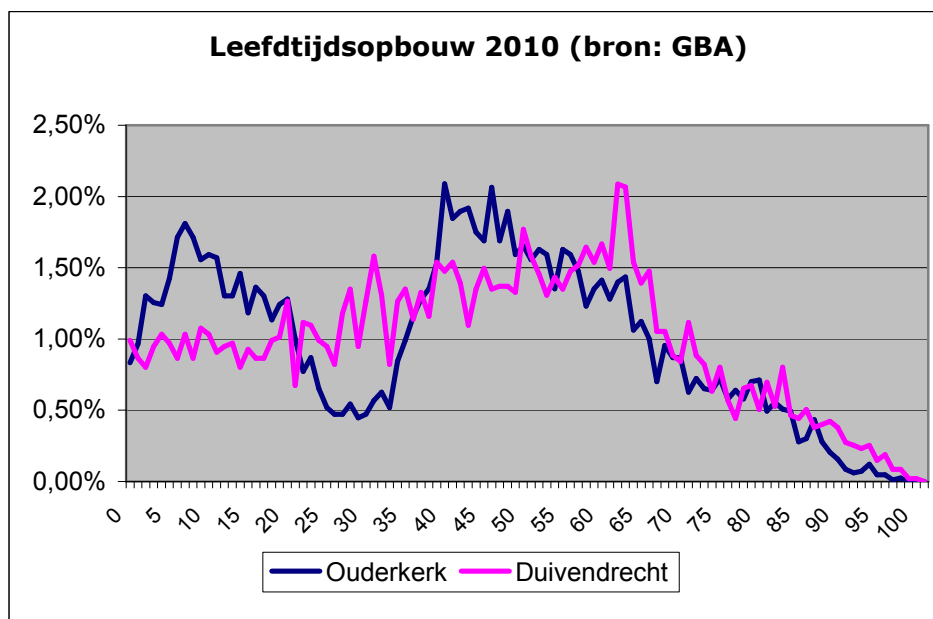
2.5 Ouder-Amstel in beeld

De gemeente Ouder-Amstel heeft ruim 13.100 inwoners. Daarvan wonen ca. 4.800 mensen in Duivendrecht en 7.500 in Ouderkerk aan de Amstel (zie bijlage 1). Ouder-Amstel is een gemeente met een sterk wisselend karakter. Zowel landschappelijk als qua voorzieningen. Duivendrecht vanwege haar in de stedelijke omgeving liggende woongebied: dorp in de stad. Ouderkerk aan de Amstel, landelijk gelegen en bekend van horecavoorzieningen en cultuurhistorie. Buurtschap Waver met haar landelijke ligging in de polder De Ronde Hoep. Ook de bevolkingssamenstelling is verschillend.

De meest opvallende verschillen in de bevolkingssamenstelling zijn³:

- Duivendrecht heeft meer eenpersoonshuishoudens dan Ouderkerk aan de Amstel (43% t.o.v. 29%), terwijl Ouderkerk aan de Amstel meer huishoudens heeft met kinderen (43% t.o.v. 28%). De gemiddelde gezinsgrootte is in Ouderkerk aan de Amstel dan ook groter (gemiddeld 2,4 t.o.v. 2,0 personen per gezin);
- In Duivendrecht wonen meer niet-westerse allochtonen dan in Ouderkerk aan de Amstel (17% t.o.v. 5%). Het grootste deel (7%) van de niet-westerse allochtonen in Duivendrecht is van Surinaamse afkomst;
- Het aandeel huishoudens met laag inkomen is in Duivendrecht hoger dan in Ouderkerk aan de Amstel (36% t.o.v. 27%) evenals het aandeel huishoudens op of onder het sociaal minimum (7% t.o.v. 3%); Het aantal mensen met een bijstandsuitkering is relatief hoger in Duivendrecht (33 t.o.v. 5 per 1000 inwoners);

Waar nodig en mogelijk zullen voorzieningen per dorpskern hierop worden afgestemd.

³ Bron: CBS statline

3. Visie Ouder-Amstel

3.1 Maatschappelijke participatie in Ouder-Amstel

De Wmo maakt gemeenten verantwoordelijk voor de maatschappelijke ondersteuning aan mensen met als doel dat mensen mee kunnen doen in de samenleving en zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen. Hierbij gaat de gemeente uit van de volgende verantwoordelijkheden:

- i. De gemeente wil bevorderen dat mensen zelfredzaam zijn en zelf keuzes (kunnen) maken over hoe zij hun leven willen inrichten. We verwachten dat mensen die ondersteuning nodig hebben in eerste instantie zelf een oplossing zoeken. De gemeente wil de zelfredzaamheid en eigen kracht van mensen versterken en ondersteunt mensen waar nodig in het zoeken naar oplossingen of verwijst hen door naar een andere partij die dat kan. Het gaat erom dat mensen regie nemen over hun eigen leven; zij weten zelf immers vaak het beste wat ze willen, wat ze nodig hebben en hoe zij dit kunnen regelen.
- ii. Oplossingen worden vaak gevonden binnen het eigen sociale netwerk. Dankzij de hulp door familie, vrienden, burens of vrijwilligers kunnen mensen met een beperking langer zelfstandig blijven wonen. Het is daarom van belang dat mensen ook in staat worden gesteld sociale contacten op te bouwen en te onderhouden. Het beleid van de gemeente is er daarom op gericht om er voor te zorgen dat er voldoende ontmoetingsmogelijkheden zijn. Daar waar de bestaande ontmoetingsmogelijkheden niet voldoende zijn of er een ontmoetingsaanbod gewenst is voor een specifieke doelgroep zal de gemeente ontmoetingsmogelijkheden faciliteren. Daarnaast biedt de gemeente ondersteuning aan mantelzorgers en aan vrijwilligers en wordt vrijwilligerswerk gestimuleerd.
- iii. Voor mensen die belemmeringen ondervinden die niet zelf of met hulp uit de eigen omgeving kunnen worden opgelost biedt de gemeente voorzieningen. Deze voorzieningen zijn er op gericht de beperking te compenseren en mensen in staat te stellen maatschappelijk te participeren. Dit kunnen algemene, collectieve of individuele voorzieningen zijn, van tijdelijke of langdurige aard. Welke voorziening het meest adequaat is, is afhankelijk van de ondersteuningsbehoefte, de leefsituatie en de eigen mogelijkheden van de betreffende persoon.

Uitgaande van het bovenstaande is de gemeentelijke verantwoordelijkheid als volgt:

Verantwoordelijkheid	Invloed gemeente
Eigen verantwoordelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> • zelfredzaamheid en eigen kracht van mensen versterken • mensen ondersteunen bij het zoeken naar oplossingen • signaleren indien zelfredzaamheid in het geding is • zorgen voor een voor iedereen toegankelijke samenleving
Verantwoordelijkheid van burgers voor elkaar	<ul style="list-style-type: none"> • faciliteren van ontmoetingsmogelijkheden • stimuleren onderlinge betrokkenheid en ondersteunen vrijwilligers • ondersteunen mantelzorgers
Gemeentelijke ondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> • organiseren van algemene voorzieningen • bieden van individuele voorzieningen • organiseren van maatschappelijke zorg en opvang

3.2 Speerpunten

De komende planperiode zal het ingezette Wmo-beleid worden gecontinueerd. Ingezette ontwikkelingen worden doorontwikkeld. Gezien de financiële situatie zal het uitgavniveau zoals opgenomen in de programmabegroting 2012 het uitgangspunt zijn. Er kunnen op basis van de ontwikkelingen van de afgelopen jaren wel andere accenten worden gelegd. De volgende speerpunten zullen hierbij gelden.

Evenwicht tussen preventieve activiteiten en maatschappelijke ondersteuning

Activiteiten die zijn gericht op het verbeteren van de leefbaarheid en versterken van de sociale samenhang hebben tot doel de onderlinge verantwoordelijkheid en hulp te stimuleren en daarmee de druk op duurdere, individuele voorzieningen te voorkomen. Uitgangspunt is dat investeren in preventie op termijn tot resultaat heeft dat door de gemeente gefinancierde hulp minder nodig is. Het is daarom van belang dat er in de komende periode voldoende in preventieve welzijnsactiviteiten wordt geïnvesteerd.

Adequate ondersteuning is vraaggestuurd en op maat

Dit uitgangspunt betekent dat het gaat om een op de individuele situatie afgestemde oplossing die als resultaat heeft dat de betreffende persoon zelfredzaam is en in staat wordt gesteld maatschappelijk te participeren. De individuele situatie met bijbehorende ondersteuningsbehoefte dient eerst in kaart te worden gebracht en in een bredere context bekeken te worden. Dit geldt niet alleen als de vraag gecompliceerd is, maar ook bij een directe en eenduidige vraag dient de leefsituatie te worden betrokken.

Soms is de vraag niet direct aanwezig vanuit de burger, maar moet deze actief worden opgezocht en moet in beeld kunnen komen via diverse kanalen. Met name bij mensen met participatieproblemen ten gevolge van complexe sociaal-maatschappelijke problematiek is de zorgvraag moeilijker in beeld te krijgen en de ondersteuningsbehoefte vaak complex. Ook hier dient de ondersteuning gericht te zijn op herstel van de zelfredzaamheid. Een actieve en vindplaatsgerichte werkwijze is nodig om problemen vroegtijdig te signaleren. Om de problematiek goed in kaart te brengen en de gewenste oplossing te bepalen is overleg tussen de betrokken professionals nodig.

Meer samenwerking, minder structuren

De afgelopen periode is -vooral in regionaal verband- veel tijd en energie gestoken in het opbouwen van signalerings- en samenwerkingstructuren voor maatschappelijke kwetsbare burgers (loketten, inlooppunten, netwerken, meldpunten, steunpunten, convenanten). Ondanks deze zorgstructuren blijft het moeilijk om mensen op tijd in beeld te krijgen en vervolgens de verschillende hulpverleningstrajecten goed op elkaar af te stemmen. Ook de afstemming tussen de volwassenenzorg en zorg rondom jeugd is nog onvoldoende en zijn nog te veel gescheiden systemen.

De komende periode dient de lokale en regionale samenwerking doorontwikkeld te worden en zodanig georganiseerd dat de burger en de leefeenheid waar deze deel van uit maakt het uitgangspunt zijn. Hierbij dient het ijkpunt te zijn dat gezinnen met sociale problematiek eerder en beter worden geholpen. Enerzijds gaat het om een afbakening van de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende partijen en anderzijds om een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. Een belangrijke vraag –zeker voor Ouder-Amstel- is op welke schaal moet en kun je de samenwerking organiseren. Ook in de nota jong zal hier aandacht voor zijn.

4. Thema 1: De kracht van de samenleving

4.1 Inleiding

Dit thema gaat over eigen verantwoordelijkheid van mensen en de verantwoordelijkheid van mensen voor elkaar. Hoe gaan mensen met elkaar om, in welke mate voelen mensen zich verantwoordelijk voor elkaar en zijn mensen bereid iets voor een ander te doen. Met andere woorden: *de kracht van de samenleving*.

De gemeente heeft op grond van de Wmo de verantwoordelijkheid om de sociale samenhang⁴ en leefbaarheid⁵ te bevorderen en vrijwillige inzet⁶ van mensen te ondersteunen. Daarnaast heeft de gemeente de verantwoordelijkheid om er voor te zorgen dat de samenleving zodanig is ingericht dat het voor iedereen mogelijk is mee te doen aan activiteiten en gebruik te maken van voorzieningen.

Deze gemeentelijke verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in de prestatievelden 1, 4 en 5 van de Wmo. Deze prestatievelden zijn breed en algemeen geformuleerd en de gemeente heeft op deze gebieden veel beleidsvrijheid. Bij dit thema gaat het om lokaal beleid met een vooral preventief karakter. De gemeente werkt op dit thema intensief samen met maatschappelijk instellingen en de brede lokale welzijnsorganisatie Coherente in het bijzonder.

4.2 Maatschappelijke participatie

Mensen zijn zelf verantwoordelijk voor de wijze waarop zij meedoen aan de samenleving en zijn vrij om hier keuzes in te maken. Maatschappelijke participatie kan op vele manieren worden ingevuld, afhankelijk van de persoon, de buurt, eigen interesses, eigen mogelijkheden, gezinssituatie, etc. Deze onderlinge contacten zijn zeer waardevol en bepalen of iemand zich prettig voelt in de eigen woonomgeving en of iemand –indien nodig- een beroep kan doen op een ander. Bij veel mensen worden deze sociale contacten opgebouwd via de buurt, de school van de kinderen, een cursus, de kerk of de sportvereniging. Het is daarom van belang dat er voldoende ontmoetingsmogelijkheden zijn en dat het voor iedereen mogelijk is hieraan naar eigen behoefte deel te nemen. Deze activiteiten zijn vaak afhankelijk van de inzet van vrijwilligers. Het vrijwilligerswerk is dan ook een essentieel onderdeel van de sociale samenhang. Maatschappelijke participatie kan ook worden belemmerd door factoren zoals fysieke problemen, een laag inkomen of een beperkt sociaal netwerk. Het beleid dient ook gericht te zijn op het voorkomen dan wel reduceren van beïnvloedbare risicofactoren. Hier ligt een directe relatie met het gezondheidsbeleid (mn. ouderenzorg) en het sociale beleid (arbeid en inkomen). De rol van de gemeente is voorwaardenscheppend en faciliterend.

Het beleid van de gemeente is gericht op:

- het stimuleren van de sociale samenhang en onderlinge betrokkenheid (4.3);
- het versterken van de zelfredzaamheid van (kwetsbare) ouderen (4.4);
- het stimuleren en ondersteunen van vrijwillige inzet (4.5);
- het zorgen voor een voor iedereen toegankelijke samenleving (4.6).

---

⁴ De sociale samenhang is de mate waarin mensen binnen de eigen leefomgeving onderlinge contacten hebben met elkaar.

⁵ Onder leefbaarheid wordt verstaan: het samenspel tussen fysieke kwaliteit, sociale kenmerken en veiligheid van de woonomgeving.

⁶ Vrijwillige inzet, ook wel vrijwilligerswerk genoemd, is werk dat in enig georganiseerd verband, onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving.

4.3 Het stimuleren van sociale samenhang en onderlinge betrokkenheid

Waar gaat het over?

Om er voor te zorgen dat iedereen mee kan doen aan de samenleving is het van belang dat mensen zo veel mogelijk zelfredzaam zijn en bereid zijn elkaar te helpen. Sociale contacten bieden de mogelijkheid tot onderlinge hulprelaties. Immers, indien mensen elkaar kennen zijn zij eerder bereid elkaar te helpen.

Door het individualiseringsproces van de laatste decennia worden sociale verbanden minder vanzelfsprekend opgebouwd via vaststaande verbanden, zoals kerk en familie. Er is meer ruimte voor het aangaan van contacten met diverse mensen op basis van individuele interesses en behoeften. Hierdoor is wel meer eigen initiatief nodig voor het opbouwen en onderhouden van het eigen sociale netwerk en is het risico dat mensen geïsoleerd leven groter geworden.

Wat willen we bereiken?

Voor veel mensen zijn er voldoende mogelijkheden om een eigen sociaal netwerk op te bouwen en te onderhouden, waar men -indien nodig- op kan terugvallen. In andere situaties is er soms meer voor nodig om contacten te laten ontstaan of de contacten die er zijn te laten uitgroeien tot (potentiële) hulprelaties. Het beleid van de gemeente is er op gericht om dit te stimuleren. Er dienen daarom plekken te zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, leren kennen en familiariteit kunnen opbouwen. Van daaruit kunnen onderlinge hulprelaties ontstaan.

In beide dorpskernen dient een breed en gevarieerd aanbod aan ontmoetingsmogelijkheden te zijn. Het brede aanbod aan sportmogelijkheden in onze gemeente en het cursus- en sociaal-cultureel werk van Coherente spelen hierbij een belangrijke rol.

Op dorpskernniveau en wijkniveau is er een verschil in (de beleving van) de leefbaarheid en sociale samenhang. Uit het leefbaarheidsonderzoek 2008 is gebleken dat de waardering voor de sociale samenhang en leefbaarheid in Duivendrecht -en met name het Zonnehofgebied- lager is dan in de rest van de gemeente. Het beleid van de gemeente is er op gericht om de leefbaarheid en sociale samenhang in de gemeente te behouden en -waar nodig- op wijkniveau te versterken.

Beleidsdoel: Behouden leefbaarheid en sociale samenhang en wijk- en vraaggericht versterken sociale samenhang.

Wat gaan we er voor doen?

In zowel Ouderkerk aan de Amstel als in Duivendrecht is er een goede sociale infrastructuur. Alle aanwezige maatschappelijke, recreatieve en culturele voorzieningen hebben een functie in het kader van de leefbaarheid en de sociale samenhang. Te denken valt aan: sportaccommodaties, amateuristische kunstbeoefening, muziekcollectief, cursus- en sociaal-cultureel werk en bibliotheek. Het cursus- en sociaal-cultureel werk wordt beschouwd als Wmo-voorziening. De andere maatschappelijke, recreatieve en culturele voorzieningen hebben weliswaar een functie in het kader van de leefbaarheid en sociale samenhang, maar worden vormgegeven en gefinancierd/ge subsidieerd vanuit andere beleidsterreinen (sportbeleid en cultuurbeleid).

Cursus- en sociaal-cultureel werk

Om de leefbaarheid en sociale samenhang te behouden is het van belang dat het huidige aanbod aan ontmoetingsmogelijkheden in stand wordt gehouden. Het cursus- en sociaal-cultureel werk van Coherente omvat activiteiten voor mensen van verschillende leeftijden (jong en oud) en verschillende interesses. Jaarlijks nemen ongeveer 1200 mensen deel aan de diverse cursussen en workshops. Het aandeel ouderen dat deelneemt aan het cursuswerk is hoog (2/3). Het gaat dan vooral om de actieve senioren (leeftijdscategorie 55 tot 75 jaar). Deelnemers aan het cursuswerk en sociaal-cultureel werk zijn voor Coherente tevens een belangrijke bron van vrijwilligers. Het cursusaanbod dient aantrekkelijk en eigentijds te zijn waarbij zoveel mogelijk rekening gehouden wordt met de eigen mogelijkheden van de deelnemers (oa. financiële draagkracht) zonder dat dit vanwege de kosten leidt tot vraagitval. Voor mensen met een laag inkomen zullen de deelnamekosten waar nodig aangepast worden om de cursussen ook voor deze groep aantrekkelijk en laagdrempelig te houden.

Naast het cursuswerk zijn er onder de vlag van en met ondersteuning van Coherente diverse werkgroepen actief waarin vrijwilligers op allerlei verschillende terreinen een bijdrage leveren aan een levendige en leefbare lokale samenleving en mensen elkaar ontmoeten (zoals: fotowerkgroep, vogelwerkgroep, Cultureel contact, RBOVV, RO&V, Speel-o-theek, 4 mei comités, werkgroep Waver).

Opbouwwerk

In 2010 heeft het opbouwwerk bij Coherente -in samenwerking met de gemeente en Eigen Haard- een impuls gekregen. Het opbouwwerk van Coherente is gericht op het stimuleren van de onderlinge betrokkenheid en de betrokkenheid bij de eigen leefomgeving. De leefbaarheid en sociale samenhang in Duivendrecht en mn. het Zonnehofgebied wordt relatief slecht gewaardeerd. In 2010 en 2011 is daarom het Dorpsspektakel 'Duivendrecht op Stelten' georganiseerd vóór en dóór de bewoners. In 2010 en 2011 heeft de gemeente hiervoor een subsidie van € 5.000 beschikbaar gesteld (cofinanciering Coherente, de gemeente en Eigen Haard). Uitgangspunt is om in de periode 2012 t/m 2015 op basis van de ervaringen in 2010 en 2011 activiteiten te ontwikkelen die er op zijn gericht om de sociale samenhang in Duivendrecht in het algemeen en het Zonnehofgebied in het bijzonder te versterken. Hiervoor zal in de periode 2012 t/m 2015 jaarlijks een budget van € 10.000 beschikbaar zijn.

Samenwerking tussen gemeente en Coherente

Coherente is als brede, lokale welzijnsinstelling een belangrijke partner voor de gemeente bij het realiseren van het gemeentelijke Wmo-beleid. Het welzijnswerk dient goed aan te sluiten bij de uitgangspunten van het project 'Welzijn Nieuwe Stijl'⁷. Dit houdt in dat het welzijnswerk wijkgericht, faciliterend, vraaggestuurd en effectief moet zijn. Voorwaarde is dat het welzijnswerk is geworteld in de lokale samenleving en uitgaat van de eigen mogelijkheden en kracht van mensen. Een beschrijving van het project 'Welzijn Nieuwe Stijl' is opgenomen als bijlage 3.

Zowel bij het opstellen van het beleid als bij de uitvoering is er een goede samenwerking tussen de gemeente als opdrachtgever en Coherente als opdrachtnemer, waarbij rol en verantwoordelijkheid verschilt maar het belang en doel gemeenschappelijk is. Daarnaast is het van belang dat de relatie tussen de gemeente en Coherente constructief is en gebaseerd op 'partnership'.

---

⁷ Om het welzijnswerk nog beter te laten aansluiten bij de principes van de Wmo zijn het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening (MOgroep W&MD) gezamenlijk met 'Welzijn Nieuwe Stijl' gestart. Het programma Welzijn Nieuwe Stijl richt zich op het verder professionaliseren van het welzijnswerk: meer resultaatgericht werken, meer gericht op behoeften van burgers en het in beeld krijgen van kwetsbare burgers.

In de relatie tussen de gemeente en de welzijnsorganisatie zijn enerzijds duidelijke doelstellingen essentieel en anderzijds flexibiliteit in de uitvoering. In de uitvoering wordt zoveel mogelijk gewerkt met evidence based methoden en is ruimte om in te spelen op kansen en vragen die zich voordoen.

Welzijnsactiviteiten hebben vooral een preventief karakter en zijn gericht op het beïnvloeden van complexe maatschappelijke onderwerpen, zoals sociale samenhang en eenzaamheid. We kunnen daarom wel meten hoe het is gesteld met de leefbaarheid en sociale samenhang, maar kunnen niet bepalen in hoeverre dit het resultaat is van de uitgevoerde welzijnsactiviteiten. Immers, sociale samenhang wordt niet alleen beïnvloed door het welzijnswerk maar ook door andere sociale, maatschappelijke en economische factoren. Om de stand van zaken en de vraag beter in beeld te brengen zal de gemeente in 2012 en 2014 een Belevingsonderzoek prestatievelden 1 en 4 uitvoeren.

Wat kost het?

Voor Coherente is in 2011 voor het onderdeel 'opbouw- en sociaal cultureel werk' (incl. ondersteuning vrijwilligerswerk) een budget beschikbaar van € 193.752. Ten opzichte van 2010 is in het kader van de bezuinigingen een korting van € 17.536 toegepast op het subsidiebudget. Samen met een huurverhoging van € 2.464 levert Coherente in 2011 een bezuinigingsbijdrage van € 20.000. Hoewel de subsidiekorting is verwerkt in het onderdeel 'opbouw- en sociaal cultureel werk' ligt hier geen inhoudelijke keuze ten aanzien van het belang van de verschillende werksoorten aan ten grondslag.

In 2012 wordt het totale subsidiebudget van Coherente nog eens met € 30.000 gekort. Het is niet gewenst deze korting uitsluitend door te voeren op het 'opbouw- en sociaal cultureel werk'. Van belang is om het totale subsidiebudget van Coherente integraal in te zetten, waarbij op alle onderdelen wordt gekeken of een wijze van uitvoering mogelijk is waardoor het totale activiteiten pakket zoveel mogelijk in stand blijft. In dit kader kan gedacht worden aan multifunctioneel gebruik van accommodaties, mensen en middelen. De korting van € 30.000 is daarom verdeeld over de onderdelen 'opbouw- en sociaal cultureel werk', 'ouderenwerk' en 'jongerenwerk' (elk € 10.000).

Het budget 2012 voor het onderdeel 'opbouw- en sociaal cultureel werk' (incl. ondersteuning vrijwilligerswerk) bedraagt € 187.433, zijnde het budget 2011 geïndexeerd naar 2012 en minus de korting van € 10.000.

Voor het ontwikkelen van activiteiten die er op zijn gericht om de sociale samenhang in Duivendrecht in het algemeen en het Zonnehofgebied in het bijzonder versterken is in de periode 2012 t/m 2015 jaarlijks een budget van € 10.000 beschikbaar.

De kosten van het Belevingsonderzoek prestatievelden 1 en 4 bedragen € 6.000 in 2012 en € 6.500 in 2014.

Sociale samenhang	2012	2013	2014	2015
Subsidie Coherente Opbouwwerk, sociaal cultureel werk en vrijwilligerswerk	€ 187.433	€ 187.433	€ 187.433	€ 187.433
Subsidie versterking sociale samenhang Duivendrecht	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Belevingsonderzoek Wmo prestatievelden 1 en 4.	€ 6.000	€ 0	€ 6.500	€ 0
Totaal	€ 203.433	€ 197.433	€ 203.933	€ 197.433

4.4 Voorkomen van sociaal isolement bij en het versterken van de zelfredzaamheid van ouderen

Waar gaat het over?

Ouderen vormen een belangrijke doelgroep binnen de Wmo. Door leeftijdsgerelateerde lichamelijke problemen⁸, een afnemend sociaal netwerk of het verlies van een partner neemt het risico op eenzaamheid en sociaal isolement bij ouderen toe.

Het is echter van belang om een onderscheid te maken tussen eenzaamheid en sociaal isolement. Bij iemand die zich eenzaam voelt voldoen de sociale relaties die er zijn niet aan de verwachtingen die de betreffende persoon daarvan heeft. Bij sociaal isolement gaat het er om dat de sociale relaties er feitelijk niet of onvoldoende zijn. Het beleid van de Wmo is er op gericht om de zelfredzaamheid te versterken cq. te behouden en er voor te zorgen dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Het hebben van een sociaal netwerk waar men een beroep op kan doen is hierbij van essentieel belang. Hoe men deze relaties waardeert is iets waar de gemeente veel minder invloed op heeft. Iemand kan dus voldoende sociale contacten hebben, maar zich toch eenzaam voelen, zgn. emotionele eenzaamheid. Emotionele eenzaamheid kan mensen wel belemmeren om sociale contacten aan te gaan waardoor er een beperkt sociaal netwerk is, zgn. sociale eenzaamheid⁹.

Wat willen we bereiken?

De Wmo heeft tot doel dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Zelfredzaamheid is hiervoor een belangrijke voorwaarde. Zelfredzaamheid heeft betrekking op meerdere vlakken: het fysieke, sociale en financiële vlak. Factoren zoals gezondheid, huishoudensituatie, sociaal netwerk, sociaal-economische situatie, levenshouding en woonsituatie hebben invloed op de (zorg)afhankelijkheid c.q. zelfredzaamheid van ouderen.

Beleidsdoel: Voorkomen sociaal isolement en het versterken zelfredzaamheid bij ouderen.

Wat gaan we er voor doen?

Het beleid van de gemeente is er op gericht om sociaal isolement zoveel mogelijk te voorkomen door te stimuleren dat mensen een sociaal netwerk hebben en dit onderhouden. In dit kader is het van belang dat er ook voor ouderen voldoende ontmoetingsmogelijkheden zijn en ouderen worden gestimuleerd om hier gebruik van te maken. Er dient daarom een laagdrempelig en aantrekkelijk aanbod aan welzijnsactiviteiten te zijn voor ouderen gericht op ontmoeting en bevorderen van zelfredzaamheid. Het ouderenwerk wordt uitgevoerd door Coherente. Coherente biedt zowel groepsactiviteiten voor zelfstandig wonende ouderen als individuele dienstverlening aan zelfstandig wonende ouderen.

---

⁸ Gezondheid is een belangrijke voorwaarde voor ouderen om te kunnen participeren. De gemeente dient op grond van de Wet Publieke gezondheid (Wpg) zorg te dragen voor het monitoren, signaleren en voorkomen van gezondheidsproblemen bij ouderen.

⁹ Nationaal Kompas Volksgezondheid, RIVM/VWS (www.nationaalkompas.nl/gezondheidsdeterminanten/omgeving/leefomgeving/eenzaamheid/welke-factoren-beinvloeden-eezaamheid/)

Ouderenwerk Coherente

Groepsactiviteiten en cursussen

Het dienstencentrum in Ouderkerk aan de Amstel en d' Oude School in Duivendrecht bieden een breed scala aan activiteiten en ontmoetingsmogelijkheden voor ouderen. Van koersbal tot seniorenrestaurant en van Meer bewegen voor ouderen tot bingo. Naast groepsactiviteiten van Coherente organiseren De Zonnebloem, ANBO en het Rode Kruis regelmatig groepsactiviteiten voor ouderen in d' Oude School en het dienstencentrum. Coherente organiseert enkele cursussen specifiek voor ouderen (Meer bewegen voor ouderen, Volksdansen en Creatief Atelier). Veel ouderen maken ook gebruik van het cursusaanbod voor volwassenen. In 2011 is er een activiteit (lunch met quiz) georganiseerd door kinderen uit groep 8 van het Kofschip voor ouderen. Met ondersteuning van Coherente zal bekeken worden hoe dit initiatief een vervolg kan krijgen.

Als aanvulling op de bestaande activiteiten (bv. koffieochtenden en zondaginloop) zijn met projectsubsidie in 2011 (in 2011 een bedrag van € 11.350) laagdrempelige groepsactiviteiten (samen spellen doen, middagen met voorlichting, creatieve workshops en film) georganiseerd. Deze activiteiten in het kader van het ouderenbeleid zijn met name gericht op kwetsbare ouderen (met lichte beperkingen, een verhoogde kans op vereenzaming en zelfredzaamheid-problemen). Deze groep kan vanaf 2010 geen beroep meer doen op de AWBZ voor begeleiding (zoals dagopvang) en is aangewezen op eigen hulpbronnen en andere (gemeentelijke) voorzieningen. De activiteiten bieden de mogelijkheid tot sociaal contact en structuur. Voor deze activiteiten is meer begeleiding gewenst dan bij groepsactiviteiten waar vooral de nog actieve ouderen aan deelnemen. Bij de organisatie wordt samengewerkt met de Zonnebloem, de ANBO en het Rode Kruis. Vervoer van en naar de activiteiten wordt waar nodig door vrijwilligers gedaan. Vanwege enerzijds de ontwikkelingen zoals vergrijzing en extramuralisatie en anderzijds de ontwikkelingen in de AWBZ is het van belang om dit aanbod verder te intensiveren. Het budget hiervoor zal worden verruimd van € 11.350 naar € 20.000 per jaar. Deze middelen worden ingezet vanuit het beschikbare budget 'AWBZ-pakketmaatregelen' (€ 65.000 in 2011).

Individuele dienstverlening door Coherente

Naast groepsactiviteiten biedt het ouderenwerk van Coherente individuele diensten zoals de ouderenadviseur¹⁰, hulp bij het invullen van formulieren, sociale alarmering, bemiddeling bij het vinden van een gelijkgeïnteresseerde om samen iets te ondernemen ('Samen uit, Samen thuis') en hulp van vrijwilligers aan zelfstandig wonende ouderen bij alledaagse klussen en activiteiten in en om het huis (Buurthulp 'Voor Elkaar').

Preventief huisbezoek

Voor (kwetsbare) ouderen is het van belang dat informatie op het brede terrein van wonen, welzijn, zorg, mobiliteit en inkomen actief wordt aangereikt. Om deze reden wordt sinds 2005 het preventief huisbezoek aangeboden aan zelfstandig wonende ouderen die in een kalenderjaar 75-, 80-, 85-, 90- of 95-jaar worden. In 2010 zijn er in totaal 92 huisbezoeken afgelegd. Het doel van het preventief huisbezoek is tweeledig: enerzijds informatie verstrekken over voorzieningen op het gebied van wonen, welzijn en zorg en anderzijds inventariseren van signalen en behoeften van ouderen. De getrainde huisbezoekvrijwilligers laten op verzoek schriftelijk informatiemateriaal achter en verwijzen zo nodig door naar het Wmo-loket of de ouderenadviseur. Teneinde de groep 80+ beter te informeren en signalen over een (dreigend) sociaal isolement eerder op te kunnen vangen is de frequentie vanaf 2011 vanaf 80-jaar verhoogd van eenmaal per 5 jaar naar eenmaal per 2 jaar.

---

¹⁰ De ouderenadviseur van Coherente helpt ouderen bij bijvoorbeeld huisvestingvragen, kwijschelding gemeentelijke belastingen, aanvraag van huurtoeslag of zorgtoeslag, zoeken van geschikte activiteiten of bemiddeling van vrijwilligershulp.

In verband met het intensiveren van het huisbezoek is voor 2011 een extra subsidie toegekend van € 2.000. Dit bedrag zal vanaf 2012 worden toegevoegd aan het budget voor ouderenwerk. Doelstelling is om aan het einde van de planperiode jaarlijks bij 150 ouderen een huisbezoek af te leggen.

Inzet van nieuwe communicatietechnologieën en social media

Diverse factoren (fysieke problemen, afnemend sociaal netwerk, slechte weersomstandigheden) kunnen er de oorzaak van zijn dat ouderen –tijdelijk of structureel- minder vaak buiten de deur komen en minder sociale contacten hebben. In aanvulling op de sociale contacten die er zijn kunnen nieuwe communicatietechnologieën en social media een bijdrage leveren aan de mogelijkheden tot sociale contacten en het bestrijden van sociaal isolement. In samenwerking met Coherente zal worden onderzocht welke vorm het meest aansluit bij de behoefte van ouderen. Voor dit project zal vanaf 2012 € 10.000 per jaar beschikbaar zijn.

Maaltijdvoorziening

De maaltijdvoorziening is een voorziening die er aan bijdraagt dat ouderen, ondanks fysieke beperkingen, zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. De Zonnehuisgroep levert dagelijks warme maaltijden aan zelfstandig wonende ouderen. Via het Wmo-loket kunnen 65-plussers met een laag inkomen een korting krijgen op deze maaltijden (€ 1,30 per maaltijd). De korting wordt door Coherente vanuit het structurele subsidiebudget voor ouderenwerk vergoed aan de Zonnehuisgroep. Naast de bezorging van warme maaltijden thuis bestaat ook de mogelijkheid om samen met anderen te eten. In het Dienstencentrum in Ouderkerk aan de Amstel kunnen ouderen wekelijks gebruik maken van het Seniorenrestaurant (in 2010 gemiddeld 20 deelnemers). In Duivendrecht is in d'Oude School één maal per maand een seniorenrestaurant. Naast de seniorenrestaurants wordt zowel in het Dienstencentrum als in d'Oude School maandelijks door vrijwilligers een warme maaltijd bereid: het Samen-eten. Ook kunnen zelfstandig wonende ouderen dagelijks gebruik maken van de 'eettafels' in de woonzorgcentra Theresia en 't Reijgersbosch.

Om het gebruik van deze verschillende vormen van 'samen eten' te stimuleren en –net als de warme maaltijd thuis- laagdrempelig te houden zal onderzocht worden of de korting voor 65-plussers met een laag inkomen (€ 1,30 per maaltijd) uitgebreid kan worden naar de verschillende eettafels en seniorenrestaurant. De hiervoor beschikbare middelen (onderdeel subsidiebudget van Coherente voor ouderenwerk) zijn hierbij het uitgangspunt.

Stichting Belklus

De dienstverlening van de Belklus is 'voor oudere en mindervalide inwoners' en levert een bijdrage aan het zo lang mogelijk zelfstandig wonen van ouderen en mensen met een beperking. De dienstverlening van de Belklus is gratis (alleen betaling van materiaalkosten). De klussen betreffen vooral werkzaamheden aan sanitair, elektra en tv/radio/video. Het in 2012 beschikbare subsidiebudget voor de Stichting Belklus bedraagt € 2.839. Hiervoor zal de Belklus minimaal 50 klussen per jaar in Ouder-Amstel uitvoeren.

Niet gesubsidieerd aanbod voor ouderen

Naast Coherente zijn er diverse organisaties die activiteiten bieden voor (kwetsbare) ouderen zoals de kerken, de Zonnebloem en het Rode Kruis. Vrijwilligers van het Rode Kruis bezoeken ouderen, zieken, gehandicapten en organiseren ontspanningsbijeenkomsten. Verder organiseert het Rode Kruis rolstoelwandel- en rolstoelfietsactiviteiten. Vrijwilligers van de kerken en van de Zonnebloem in Duivendrecht en Ouderkerk aan de Amstel bezoeken ouderen, zieken en gehandicapten.

Wat kost het?

In 2012 wordt het totale budget van Coherente met € 30.000 gekort. Deze korting wordt verdeeld over de onderdelen 'opbouw- en sociaal cultureel werk', 'ouderenwerk' en 'jongerenwerk' (elk € 10.000; zie ook 4.3). Het budget 2012 voor het onderdeel 'ouderenwerk' bedraagt € 147.501, zijnde het budget 2011 plus indexatie, minus de korting van € 10.000 en plus het budget van € 2.000 voor de intensivering van het preventief huisbezoek.

Naast dit structurele budget is er voor 2012 een budget van € 25.000 beschikbaar voor activiteiten in het kader van het ouderenbeleid voor kwetsbare ouderen en € 10.000 voor het project 'inzet social media'.

Het subsidiebudget 2012 voor de Stichting Belklus bedraagt € 2.839.

Ouderenwerk	2012	2013	2014	2015
Subsidie Coherente Ouderenwerk	€ 147.501	€ 147.501	€ 147.501	€ 147.501
Project inzet social media	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Subsidie Coherente activiteiten kwetsbare ouderen	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Subsidie Belklus	€ 2.839	€ 2.839	€ 2.839	€ 2.839
Totaal	€ 180.340	€ 180.340	€ 180.340	€ 180.340

4.5 Het stimuleren en ondersteunen van vrijwillige inzet

Waar gaat het over?

De inzet van vrijwilligers is onmisbaar voor het functioneren van vele verenigingen en organisaties actief op het gebied van sociaal-cultureel werk, opbouwwerk, belangenbehartiging, sport, kerken en zorg. Vrijwilligers zijn nodig om deze voorzieningen in stand te houden, maar met vrijwilligerswerk geven mensen ook invulling aan hun eigen meedoen.

Relevante maatschappelijke ontwikkelingen zijn de toenemende vergrijzing, individualisering, minder vrije tijd door toename arbeidsparticipatie en de behoefte aan flexibele en kortdurende vormen van vrijwillige inzet. Ondanks de individualisering blijft de vrijwillige inzet in Nederland hoog. Vrijwilligerswerk krijgt wel een wat andere vorm. Naast het traditionele verenigingswerk zijn er steeds meer vrijwilligers die graag een tijdelijke klus willen doen. Ook zijn de een-op-een hulprelaties sterk in opkomst, zoals buddy- of maatjesprojecten. Vrijwilligersorganisaties zullen op deze ontwikkelingen moeten inspelen en de ondersteuning van vrijwilligers zal ook op deze veranderde vrijwillige inzet toegesneden moeten zijn.

Binnen het totaal aan vrijetijds mogelijkheden willen mensen zelf hun tijd en werkzaamheden kunnen indelen en niet het gevoel hebben gebonden te zijn of verplichtingen te hebben. Het vrijwilligerswerk moet een aantrekkelijke keuzemogelijkheid vormen, die de moderne vrijwilliger zelf ook wat oplevert, zoals begeleiding, inspraak, scholing en leerervaringen. De nog altijd groeiende arbeidsparticipatie van vrouwen, maakt dat een aanzienlijke groep mensen eerder minder vrije tijd heeft dan meer. Daarnaast spelen veranderingen in leefstijl een rol. Mensen hebben meer behoefte aan variatie en verandering en willen in de tijd die ze hebben kunnen schakelen tussen uiteenlopende activiteiten.

Wat willen we bereiken?

Vrijwilligerswerk¹¹ dient gestimuleerd en gewaardeerd te worden. Hierbij moet rekening gehouden worden met trends zoals individualisering, keuzevrijheid en informatisering, ingespeeld worden op modern vrijwilligerwerk en potentiële vrijwilligers aangesproken worden. Uit het leefbaarheidsonderzoek 2008 is gebleken dat 29% van de mensen die geen vrijwilligerswerk doen wel bereid zijn om vrijwilligerswerk te doen. Mede op basis hiervan kan worden aangenomen dat er een groot potentieel aan vrijwilligers is.

Beleidsdoelstelling: Ondersteuning bieden aan vrijwilligers(organisaties) en systematisch promoten vrijwilligerswerk.

Wat gaan we er voor doen?

Ondersteuning vrijwilligerswerk

In 2009 heeft het Ministerie van VWS de basisfuncties voor lokale ondersteuning van vrijwilligerswerk opgesteld. Er is gekozen voor de volgende vijf basisfuncties: Vertalen maatschappelijke ontwikkelingen, Verbinden en makelen, Versterken, Verbreiden en Verankeren (de 5 V's)¹². Coherente ondersteunt en stimuleert het vrijwilligerswerk in onze gemeente. Naast het ondersteuningsaanbod van Coherente heeft de gemeente een collectieve vrijwilligerverzekering afgesloten.

Basisfuncties	Wat doen we?
Vertalen	<ul style="list-style-type: none"> • Wmo-beleidsplan
Verbinden en makelen	<ul style="list-style-type: none"> • vrijwilligersvacaturebank • coördinatie vrijwilligersorganisaties
Versterken	<ul style="list-style-type: none"> • Coördinatiepunt Vrijwillige Inzet • vrijwilligersverzekering
Verbreiden	<ul style="list-style-type: none"> • activiteiten NL DOET (landelijke vrijwilligersactie) • film over vrijwilligerswerk, posters
Verankeren	<ul style="list-style-type: none"> • deskundigheidsbevordering (workshops en korte cursussen) • informatiemateriaal (bv map 'Wetgeving Vrijwilligerswerk')

Stimuleren vrijwilligerswerk

Een deel van de mensen dat geen vrijwilligerswerk doet is wel bereid om vrijwilligerswerk te doen. Door het systematisch positieve aandacht te besteden aan vrijwilligerswerk wordt deze groep mogelijk gestimuleerd om vrijwilligerswerk te gaan doen. De promotie van vrijwilligerswerk is één van de taken van het Coördinatiepunt Vrijwillige Inzet van Coherente.

¹¹ Onder vrijwilligerswerk wordt verstaan de onverplicht en onbetaald inzet van mensen in enig georganiseerd verband ten behoeve van anderen of de samenleving.

¹² De vijf basisfuncties voor lokale ondersteuning van vrijwilligerswerk zijn:

- *Vertalen maatschappelijke ontwikkelingen:* Hierbij gaat het om het in kaart brengen en analyseren van maatschappelijke ontwikkelingen.
- *Verbinden en makelen:* Dit betreft het bij elkaar brengen van partijen, bijvoorbeeld in een netwerk; daarnaast gaat het om het bij elkaar brengen van vraag en aanbod.
- *Versterken:* Opbouwen en/of onderhouden effectieve ondersteuningsinfrastructuur.
- *Verbreiden:* Het promoten en waarderen van vrijwillige inzet en het werven van vrijwilligers.
- *Verankeren:* Vastgelegde kennis en ervaring in het vrijwilligerswerk dient beschikbaar te zijn, bijvoorbeeld via een informatiepunt, vrijwilligerscentrale of door middel van een ontwikkeld trainingsaanbod.

Ook vrijwilligersorganisaties en verenigingen hebben een verantwoordelijkheid. Het is van belang dat zij inspelen op de veranderende beschikbaarheid en behoefte van mensen.

Wat kost het?

De activiteiten van Coherente in het kader van het stimuleren en ondersteunen van vrijwilligers(organisaties) maakt onderdeel uit van het beschikbare budget voor 'Sociaal-cultureel en opbouwwerk' (zie hoofdstuk 4.3).

De kosten voor de collectieve vrijwilligersverzekering die de gemeente heeft afgesloten bedragen jaarlijks ca. € 2.700.

Vrijwilligerswerk	2012	2013	2014	2015
Subsidie Coherente vrijwilligerswerk	Zie 4.3	Zie 4.3	Zie 4.3	Zie 4.3
Vrijwilligersverzekering	€ 2.700	€ 2.700	€ 2.700	€ 2.700
Totaal	€ 2.700	€ 2.700	€ 2.700	€ 2.700

4.6 Het zorgen voor een voor iedereen toegankelijke samenleving

Waar gaat het over?

Het doel van de Wmo is dat iedereen mee kan doen aan de samenleving en zo lang mogelijk zelfstandig kan blijven wonen. De deelname van mensen met een beperking aan het maatschappelijk verkeer zal bevorderd worden als zij zich met hun rolstoel of ander hulpmiddel, gemakkelijk kunnen bewegen in hun woonomgeving en toegang hebben tot alle openbare voorzieningen. Het uitgangspunt is dat iedereen zo zelfstandig en gelijkwaardig mogelijk in de gebouwde omgeving kan functioneren. Door de toename van het aantal ouderen en het feit dat mensen steeds langer zelfstandig wonen neemt het aantal mensen met een beperking de komende decennia toe. Het belang van een voor iedereen toegankelijke samenleving en de eisen die dit stelt aan de toegankelijkheid van de samenleving neemt daarom verder toe.

Wat willen we bereiken?

In prestatieveld 5 van de Wmo is de gemeentelijke verantwoordelijkheid als volgt omschreven: 'bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer en over het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch of psychosociaal probleem.' Naast de Wmo heeft de gemeente ook op grond van de 'Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte' de verantwoordelijkheid om te zorgen voor een voor iedereen toegankelijke samenleving.

De gemeente heeft grote beleidsvrijheid op dit terrein. De gemeente dient bij de inrichting van de gebouwde omgeving en/of de openbare ruimte zoveel mogelijk met alle inwoners rekening houden. Het gaat zoveel mogelijk om algemene maatregelen waarbij vooraf rekening wordt gehouden met de gebruiksmogelijkheden voor mensen met beperkingen ('inclusief beleid'). Op gebieden zoals vervoer en wonen zijn er andere partijen naast de gemeente die daar een directe verantwoordelijkheid hebben. De gemeente is dan meer pleitbezorger en regievoerder.

Beleidsdoelstelling: Realiseren van een openbare ruimte en openbare voorzieningen waarin iedereen zelfstandig en gelijkwaardig kan functioneren.

Wat gaan we er voor doen?

Openbare ruimte

Een goed toegankelijke openbare ruimte bevordert dat bewoners zich zelfstandig -al dan niet met hulpmiddelen en/of begeleiding- kunnen verplaatsen. Hiermee wordt voorkomen dat men afhankelijk wordt van de sociale omgeving (mantelzorg, Hulp bij het huishouden) of dat men niet meer buiten de deur komt en daardoor mogelijk in een sociaal isolement terechtkomt.

Voor mensen met een functiebeperking en/of een hulpmiddel kunnen losse of ontbrekende stoeptegels, een te smal trottoir of te hoge trottoirbanden een probleem opleveren en deze personen beperken in het zich zelfstandig kunnen verplaatsen. De gemeente is verantwoordelijk voor de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte. De gemeente heeft als wegbeheerder de zorgplicht voor het in goede staat verkeren van de wegen. Goed beheer en onderhoud van de openbare ruimte draagt bij aan de permanente toegankelijkheid ervan. Tevens dient er extra aandacht te zijn voor looproutes voor specifieke doelgroepen zoals ouderen (bv. tussen een woonzorgcentrum en winkels en openbaar vervoer) en kinderen (schoolroutes, routes naar speelplekken en speeltuinen).

Voor wat betreft de toegankelijkheid van de openbare ruimte ontbreken nadere inrichtingseisen in de regelgeving omdat het zeer moeilijk is om algemene normen op te leggen voor alle verschillende openbare buitenruimten. Wel zijn er op dit gebied richtlijnen van CROW, het kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte. De richtlijnen van het CROW zijn gericht op de toegankelijkheid van openbare ruimten en infrastructuur. Deze richtlijnen worden binnen de gemeente gehanteerd. In 2011 heeft de gemeente een traject met uitgebreide participatie opgestart om te komen tot een integraal beeldkwaliteitplan voor de openbare ruimte (IBOR), waarin de gewenste kwaliteit van de bestrating, groen, straatmeubilair wordt vastgelegd. Bij groot onderhoud, waarbij de weg of straat opnieuw wordt ingericht, wordt de inrichting van de openbare ruimte afgestemd op de toegankelijkheidseisen. In deze situaties worden burgers en organisaties zoals bv. OLGA, RBOVV¹³ en ROV¹⁴ betrokken bij de onderhoudsplannen.

Openbare gebouwen

Gebouwen met een publieksfunctie dienen voor iedereen –met of zonder beperking- bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar (BTB) te zijn. In 2010 is daarom een onderzoek uitgevoerd door het PBT (projectbureau toegankelijkheid) naar de toegankelijkheid van 8 gemeentelijke gebouwen met een publieksfunctie. Het PBT heeft per object een keuringsrapport opgesteld waarin de bevindingen en aanbevelingen zijn opgenomen. De aanbevelingen uit de keuringsrapporten zijn zoveel mogelijk meegenomen in het reguliere onderhoud van de betreffende objecten. Uitgangspunt voor het onderzoek zijn de criteria volgens het ITS-systeem¹⁵. Het hebben van een ITS is geen wettelijke verplichting, maar betekent vooral een extra kwaliteit van het gebouw of object. Het uitgangspunt voor de toekenning van het ITS is dat 'de bezoekers van een gebouw op

---

¹³ De werkgroep ruimtelijk beleid, openbaar vervoer en verkeer (RBOVV) valt onder de vlag van Coherente en bestaat uit inwoners, die zich betrokken voelen bij de manier waarop Duivendrecht ingericht wordt op het terrein van ruimtelijke ordening, openbaar vervoer en verkeer.

¹⁴ De werkgroep ruimtelijke ordening en verkeer (ROV) houdt zich bezig met de ontwikkelingen in en rondom Ouderkerk aan de Amstel zoals: verkeer en openbaar vervoer, streek- en bestemmingsplannen.

¹⁵ ITS staat voor Internationaal Toegankelijkheidssymbool.

een zo onafhankelijk en gelijkwaardig mogelijke wijze de (mede) voor hen bestemde voorzieningen van een gebouw kunnen bereiken en gebruiken.'

Bij nieuwbouw- en renovatieprojecten dient gekeken te worden naar bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid voor iedereen. Naast de wettelijk minimale eisen uit het Bouwbesluit en de gemeentelijke bouwverordening dient expliciet gekeken te worden naar de toegankelijkheid voor mensen met een beperking. De aanvullende eisen uit het ITS zijn hiervoor het uitgangspunt. Deze werkwijze dient geborgd te worden binnen de ambtelijke organisatie. Tevens dienen OLGA en/of de Wmo/Wwb-adviesraad betrokken te worden bij nieuwbouw- en renovatieprojecten van gemeentelijke gebouwen met een publieksfunctie.

Wat kost het?

Er zijn geen Wmo-middelen beschikbaar voor het realiseren van verbeteringen in de toegankelijkheid van openbare ruimte en openbare gebouwen. Het realiseren van aanvullende eisen vanuit het ITS dan wel adviezen vanuit OLGA dienen binnen het betreffende project gefinancierd te worden.

4.7 Financiën thema 1: Samenleven

Samenleven	2012	2013	2014	2015
Sociale samenhang en onderlinge betrokkenheid (4.3)				
Subsidie Coherente Opbouw-werk/SCW en vrijwilligerswerk	€ 187.433	€ 187.433	€ 187.433	€ 187.433
Subsidie wijkgerichte activiteiten	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Belevingsonderzoek Wmo onder inwoners prestatievelen 1 en 4	€ 6.000	€ 0	€ 6.500	€ 0
Totaal Sociale samenhang	€ 203.433	€ 197.433	€ 203.933	€ 197.433
Versterken van de zelfredzaamheid van (kwetsbare) ouderen (4.4)				
Subsidie Coherente Ouderenwerk	€ 147.501	€ 147.501	€ 147.501	€ 147.501
Project inzet social media	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Subsidie Coherente activiteiten kwetsbare ouderen	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Subsidie belklus	€ 2.839	€ 2.839	€ 2.839	€ 2.839
Totaal Ouderenwerk	€ 180.340	€ 180.340	€ 180.340	€ 180.340
Stimuleren en ondersteunen van vrijwillige inzet (4.5)				
Subsidie Coherente vrijwilligersw.	Onderdeel van subsidie soc.cult. werk en vrijwilligerswerk			
Vrijwilligersverzekering	€ 2.700	€ 2.700	€ 2.700	€ 2.700
Totaal Vrijwilligerswerk	€ 2.700	€ 2.700	€ 2.700	€ 2.700
Zorgen voor een voor iedereen toegankelijke samenleving (4.6)				
Verbeteren Toegankelijkheid	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal toegankelijkheid	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
TOTAAL THEMA 1	€ 386.473	€ 381.473	€ 386.973	€ 380.473

5. Thema 2: Meedoen met ondersteuning

5.1 Inleiding

Het doel van de Wmo is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en deelnemen aan het maatschappelijk verkeer. Voorwaarde hiervoor is dat iemand in ieder geval in staat is om een huishouden te voeren, zich in en om de woning te verplaatsen, zich lokaal per vervoermiddel te verplaatsen en medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

Indien mensen hierin belemmeringen ondervinden en hulp uit de omgeving deze belemmeringen niet (geheel) kan oplossen, heeft de gemeente de taak om compenserende voorzieningen te bieden. De te verlenen voorzieningen moeten gericht zijn op het bieden van hulp en ondersteuning ten behoeve van het behouden en het bevorderen van het zelfstandig functioneren en deelname aan het maatschappelijke verkeer. De gemeente is vrij om zelf te bepalen hoe ze daar invulling aan geeft. Hierbij kunnen zowel algemene voorzieningen als individuele voorzieningen worden geboden.

Bij het zelfstandig functioneren van mensen met een zorgbehoefte spelen mantelzorgers een belangrijke rol. Overbelasting van mantelzorgers dient voorkomen te worden.

Burgers die belemmeringen ondervinden in de maatschappelijke participatie kunnen zich wenden tot het Wmo-loket. Het Wmo-loket biedt informatie en advies, helpt mensen bij het vinden van oplossingen en biedt de toegang tot individuele voorzieningen.

Deze gemeentelijke verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in de prestatievelden 3 (Wmo-loket), 4 (mantelzorg) en 6 (individuele voorzieningen). De rol van de gemeente is ondersteunend en compenserend. Het beleid van de gemeente is gericht op:

- het ondersteunen van mensen bij het zoeken naar oplossingen op het gebied van maatschappelijke participatie (5.2);
- het bieden van compenserende voorzieningen indien iemand zelf niet in staat is de belemmeringen op te heffen (5.3);
- het ondersteunen van mantelzorgers in hun activiteiten (5.4).

5.2 Ondersteuning bij het zoeken naar oplossingen

Waar gaat het over?

Het totale aanbod binnen de gemeente aan individuele voorzieningen, hulp, ondersteuning en welzijnsdiensten levert een belangrijke bijdrage aan het zo lang mogelijk zelfstandig wonen van mensen. Het is dan ook van belang dat burgers die daar behoefte aan hebben de weg weten te vinden naar dit aanbod. Dit betekent dat informatie en advies hierover beschikbaar moet zijn.

Wat willen we bereiken?

Het geven van informatie en advies over voorzieningen op het gebied van wonen, welzijn, zorg, hulpmiddelen en vervoer moet de burger helpen zijn probleem zelf op te lossen en is een in de Wmo vastgelegde gemeentelijke taak (prestatieveld 3).

Beleidsdoelstelling: Het ondersteunen van burgers bij het zoeken naar oplossingen alsmede het bieden van een efficiënte en klantvriendelijke toegang tot voorzieningen.

Wat gaan we er voor doen?

Het Wmo-loket

Bij het Wmo-loket kunnen inwoners terecht voor informatie en advies op het gebied van wonen, welzijn, zorg, hulpmiddelen en vervoer. Het Wmo-loket biedt tevens de toegang tot individuele voorzieningen. Het Wmo-loket wordt uitgevoerd door Coherente. Gekozen is voor integratie met het lokale welzijnswerk van Coherente vanwege de onafhankelijke positie van het Wmo-loket én de verbinding naar het welzijnswerk. In de periode 2007 t/m 2009 heeft Coherente subsidie ontvangen voor het Wmo-loket op projectbasis en vanaf 2010 op structurele basis. Uitgangspunt voor de werkwijze van het Wmo-loket zijn een efficiënte en klantvriendelijke werkwijze alsmede onafhankelijke en integrale informatieverstrekking en advisering. Voor het uitvoeren van het Wmo-loket door Coherente is een structurele subsidie van € 85.722 in 2012 beschikbaar.

Door het vervallen van de ondersteunende begeleiding op psychosociale grondslag uit de AWBZ ('pakketmaatregelen') krijgt het Wmo-loket te maken met cliënten met een kwetsbare mensen waarbij sprake is van een ontregeld huishouden, complexe sociale problematiek en (dreigend) sociaal isolement. Dit zijn vaak arbeidsintensieve trajecten waarbij samen met de klant de oorzaken in beeld worden gebracht en onderzocht wordt welke hulpvormen nodig zijn. Hierna volgt een 'warme overdracht' (informatie wordt overgedragen) naar specifieke hulpverlening en blijft het Wmo-loket de klant zonodig volgen in zijn proces gericht op herstel van zelfredzaamheid. In dit kader vindt er periodiek casuïstiekoverleg plaats met lokale hulpverleners waar het Wmo-loket aan deelneemt.

Naast de extra tijd die nodig is voor deze vaak arbeidsintensieve trajecten wordt van het Wmo-loket verwacht dat de medewerkers beschikken over de kennis en competenties om deze doelgroep te kunnen begeleiden naar hulp alsmede een goede kennis van de sociale kaart en de bijbehorende netwerkcontacten. Voor de activiteiten heeft Coherente op projectbasis in 2010 (€ 9.100) en 2011 (8.400) subsidie ontvangen. Het is van belang dat deze activiteiten worden voortgezet en vanaf 2012 aan het budget voor het Wmo-loket een subsidie van € 8.500 wordt toegevoegd en het budget voor het Wmo-loket vanaf 2012 op te hogen van € 85.722 naar € 94.222. Deze verhoging van het budget voor het Wmo-loket wordt gedekt vanuit het beschikbare budget 'AWBZ-pakketmaatregelen'.

Met het onderbrengen van het lokale CJG-inlooppunt bij Coherente en de koppeling aan het Wmo-loket heeft de doorontwikkeling van het Wmo-loket plaatsgevonden zoals ook werd beoogd bij de start van het Wmo-loket. Deze ontwikkeling sluit aan bij de visie van een breed en integraal loket waar diverse doelgroepen terecht kunnen voor informatie, advies en ondersteuning bij het oplossen van problemen op het gebied van maatschappelijke participatie. Bij de verdere doorontwikkeling van het Wmo-loket/CJG-inlooppunt –ondermeer in het kader van de transitie jeugdzorg en AWBZ-begeleiding– dient de continuïteit en kwaliteit gewaarborgd te blijven waarbij een breed en integraal loket voor maatschappelijke ondersteuning het uitgangspunt blijft.

In 2009 heeft het Wmo-loket meegedaan aan een onderzoek door Zorgbelang Noord-Holland naar de kwaliteit van Noord-Hollandse Wmo-loketten. Hierbij is de methodiek van de zgn. 'Sterrengids' gebruikt. De kwaliteit wordt bepaald door het Wmo-loket te toetsen aan door de cliënten opgestelde kwaliteitsnormen¹⁶. De bevindingen en aanbevelingen zijn vastgelegd in een rapport. Het Wmo-loket Ouder-Amstel scoorde – samen met 6 andere van de in totaal 23 deelnemende gemeenten– het hoogst met drie sterren (één ster staat voor basiskwaliteit en vijf sterren is hoogst haalbare waardering). De gemeente, Coherente en de Wmo/Wwb-adviesraad Ouder-Amstel hebben de

---

¹⁶ Deze door de cliënten opgestelde kwaliteitsnormen zijn gegroepeerd in zes categorieën: bereikbaarheid, toegankelijkheid, herkenbaarheid, deskundigheid, objectiviteit en persoonlijke benadering.

aanbevelingen besproken en afspraken gemaakt over het behouden en verder verbeteren van de kwaliteit van het Wmo-loket. Om de kwaliteit van het Wmo-loket te bewaken zal in 2013 opnieuw worden meegedaan aan het onderzoek, waarbij ingezet wordt op het behouden van de drie sterren.

De kosten deelname aan het onderzoek in 2013 bedragen eenmalig € 3.000.

Wmo-wijzer

Naast het fysieke en het telefonische loket is er een digitale sociale kaart gerealiseerd, de Wmo-wijzer Ouder-Amstel. Via de Wmo-wijzer is alle informatie beschikbaar en worden burgers geholpen bij het maken van keuzes. De Wmo-wijzer is door het gebruik van universeel herkenbare pictogrammen, geluidsondersteuning, beeldmateriaal en beschikbaarheid van informatie in Nederlands en Engels geschikt voor een brede doelgroep. In 2010 is de Wmo-wijzer geactualiseerd en verbeterd op vindbaarheid en functionaliteit. Er dient wel continue aandacht te worden besteed aan de compleetheid en actualiteit van de gegevens in de Wmo-wijzer. De jaarlijkse kosten voor de Wmo-wijzer bedragen € 5.600 (licentie en onderhoud).

Algemeen Maatschappelijk werk

Het algemeen maatschappelijk werk is een laagdrempelige voorziening waar iedereen vanaf 18 jaar terecht kan met vragen op het gebied van financiën, huisvesting, arbeid, echtscheiding, relatie tot partner, ouderdom, verwerking bij verlies en eenzaamheid. Het maatschappelijk werk wordt in de Amstelland-regio uitgevoerd door Vita welzijn en advies. Vita welzijn en advies biedt mensen met vragen op sociaal-maatschappelijk gebied middels een aantal korte contacten de benodigde informatie, advies en/of doorverwijzing. Het gaat hierbij om lichte, kortdurende ondersteuning.

Bij het maatschappelijk werk kan iedereen terecht; zowel mensen met enkelvoudige vragen of problematiek als kwetsbare personen. Mensen met enkelvoudige vragen of lichte problematiek kunnen vaak geholpen worden enkele contacten. Gaat het om complexe, meervoudige problematiek aan kwetsbare personen dan biedt het maatschappelijk werk individuele hulpverlening. Het maatschappelijk werk kan dus zowel gezien worden als voorziening die mensen ondersteunt bij het zoeken naar oplossingen als voorziening die een vorm van maatschappelijke zorg biedt aan mensen met sociaal-maatschappelijke problemen bij hun functioneren in de maatschappij. Omdat dit laatste als zwaarste onderdeel gezien wordt is de financiering van het maatschappelijk werk van Vita welzijn en advies geheel opgenomen bij het thema 3: 'Maatschappelijke zorg' (hoofdstuk 6).

Wat kost het?

Zoeken naar oplossingen	2012	2013	2014	2015
Wmo-loket	€ 94.222	€ 94.222	€ 94.222	€ 94.222
Onderzoek kwaliteit Wmo-loket	€ 0	€ 3.000	€ 0	€ 0
Wmo-wijzer	€ 5.600	€ 5.600	€ 5.600	€ 5.600
Algemeen Maatschappelijk werk	Financiering meegenomen bij thema 2 (hoofdstuk 6.2)			
Totaal	€ 99.822	€ 102.822	€ 99.822	€ 99.822

5.3 Bieden van compenserende voorzieningen

Waar gaat het over?

Het doel van de Wmo is dat iedereen kan meedoen aan de maatschappij en zo lang mogelijk zelfstandig kan blijven wonen. De gemeente heeft in het kader van de Wmo de verantwoordelijkheid om burgers hierbij te ondersteunen. Waar de ondersteuning door de gemeente uit bestaat hangt af van de behoefte en eigen mogelijkheden van de betreffende persoon. Het resultaat van de ondersteuning moet zijn dat iemand met een beperking in staat wordt gesteld een zo normaal mogelijk dagelijks leven te leiden (resultaatverplichting). Hieronder valt het voeren van een huishouden, het verplaatsen in en om de woning, het lokaal verplaatsen per vervoermiddel en het ontmoeten van medemensen en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

Wat willen we bereiken?

Ondersteuning door de gemeente is aanvullend op de eigen mogelijkheden en de mogelijkheden die de omgeving biedt. De gemeente stelt zich ten doel om aan alle inwoners die dat nodig hebben, voorzieningen te verstrekken die bijdragen aan zelfredzaamheid en aan deelname aan het maatschappelijk verkeer. Deze voorzieningen kunnen bestaan uit welzijnsdiensten, hulp door vrijwilligers, algemene voorzieningen, collectieve voorzieningen en individuele voorzieningen.

Zoals in hoofdstuk 5.2 is beschreven speelt het Wmo-loket een belangrijke rol bij het ondersteunen van mensen naar het zoeken van oplossingen en biedt tevens de toegang tot individuele voorzieningen. Door diverse ontwikkelingen zoals de vergrijzing en extramuralisatie neemt de vraag naar ondersteuning in de vorm van individuele voorzieningen toe. Het is van belang dat het benodigde budget voor individuele voorzieningen beheersbaar blijft en er een verantwoord evenwicht is tussen de inzet van gemeenschapsgeld en de eigen mogelijkheden van burgers.

Beleidsdoelstelling: Het bieden van adequate compenserende voorzieningen die zijn afgestemd op de situatie en mogelijkheden van de burger.

Wat gaan we er voor doen?

Compenserende voorzieningen

Het zogenaamde compensatiebeginsel dat is opgenomen in de Wmo (artikel 4) biedt een kader voor de door de gemeente te leveren ondersteuning aan mensen met een beperking. Het resultaat van de te verlenen voorziening moet zijn dat iemand met een beperking in staat wordt gesteld een zo normaal mogelijk dagelijks leven te leiden (resultaatverplichting). Hieronder valt: (1) het voeren van een huishouden, (2) het verplaatsen in en om de woning, (3) het lokaal verplaatsen per vervoermiddel en (4) het ontmoeten van medemensen en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

Voorzieningen die de gemeente kan inzetten kunnen algemene of individuele voorzieningen zijn. Individuele Wmo-voorzieningen zijn: Hulp bij het huishouden¹⁷, woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen en rolstoelen.

---

¹⁷ Hulp bij het huishouden (wettekst): Het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van het verzorgen van het huishouden van een persoon dan wel van een leefeenheid waartoe een persoon behoort.

De compensatieplicht geldt alleen voor zover iemand niet in staat is om de belemmering zelf of met hulp van de omgeving op te lossen. De compensatieplicht gaat dus uit van eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van burgers. Pas als iemand niet in staat is om de belemmering zelf op te lossen dient de gemeente voorzieningen te bieden. De gemeente moet hierbij rekening houden met de individuele situatie en de individuele wensen van de burger (voor zover relevant in het kader van maatschappelijke participatie). Waar het om gaat is dat er een oplossing wordt gevonden die past bij de individuele situatie en die tevens leidt tot het bereiken van het gewenste resultaat. Om samen tot het gewenste resultaat te komen is het van essentieel belang dat de belanghebbende en de gemeente met elkaar in gesprek gaan om de belemmeringen, wensen, mogelijkheden en oplossingen te bespreken. We verwachten van de burger dat deze alle informatie beschikbaar stelt en medewerking verleent aan het verkrijgen van informatie die nodig is om te kunnen bepalen in hoeverre hij zelf niet in staat is om de belemmering op te heffen. De burger mag van de gemeente verwachten dat deze rekening houdt met zijn leefomstandigheden en individuele behoeften. Middels een huisbezoek kan het gesprek plaatsvinden en de thuissituatie optimaal worden beoordeeld. Het uitvoeren van huisbezoeken is echter tijdsintensief.

Het project de Kanteling van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) stimuleert gemeenten om deze werkwijze te implementeren. Een belangrijk onderdeel van het project is een nieuwe modelverordening Wmo individuele voorzieningen van de VNG waarin het compensatiebeginsel centraal staat. De 'gekantelde verordening' zal ondersteunend zijn aan de aanpak waarbij niet het recht op een voorziening centraal staat, maar het gaat om het verhelderen van de vraag, het formuleren van het gewenste resultaat en het zoeken naar passende oplossingen. In Ouder-Amstel is bij de invoering van de Wmo gekozen voor een brede inventarisatie van de ondersteuningsbehoefte. Bij het loket wordt de situatie van de klant in beeld gebracht en een passende oplossing gezocht. Echter, de huidige verordening gaat nog uit van een vooraf vastgesteld verband tussen een beperking en de bijbehorende voorziening.

In de modelverordening van de VNG worden de te bereiken resultaten benoemd en het proces beschreven om samen met de burger te komen tot een inventarisatie van de situatie en de mogelijke oplossingen. Het gesprek neemt een belangrijke plaats in binnen de gekantelde werkwijze. In het gesprek onderzoekt de gemeente samen met de burger welke belemmeringen er zijn en wat mogelijke oplossingen zijn. Daarbij wordt gekeken naar beschikbare hulp uit de eigen omgeving, financiële mogelijkheden van de burger en aanvullende compenserende voorzieningen. Ouder-Amstel zal in 2012 een eigen 'gekantelde verordening' opstellen op basis van de modelverordening maar met behoud van de huidige pragmatische en klantvriendelijke werkwijze.

In het kader van de decentralisatie van de extramurale AWBZ-begeleiding zal aan de compensatieplicht van de gemeente een vijfde resultaat van maatschappelijke ondersteuning worden toegevoegd. In het wetsvoorstel is vastgelegd dat de maatschappelijke ondersteuning als resultaat moet hebben dat de burger 'dagelijkse levensverrichtingen kan uitvoeren en het persoonlijk leven structureert en daarover regie voert.' Dit dient in de verordening en beleidsregels verder uitgewerkt te worden. Ook voor dit resultaat zal de eigen kracht en verantwoordelijkheid het uitgangspunt voor de compensatieplicht zijn.

Het aanpassen van de verordening in het kader van de kanteling én vanwege de wetswijziging zal in één slag worden gemaakt. Vanwege de invoering van de wetswijziging per 1 januari 2013 zal de Wmo-verordening in 2012 aangepast worden.

Ondersteuning pgb-houders via SVB

Indien men in het kader van de Wmo recht heeft op een individuele voorziening heeft men de keuze tussen 'zorg in natura' of een 'persoonsgebonden budget' (verder: pgb). Deze keuzevrijheid is wettelijke vastgelegd in de Wmo en er zijn medio 2011 geen aanwijzingen dat dit in de Wmo anders zal worden. Met een pgb kan de klant zelf Hulp bij het huishouden regelen of een hulpmiddelen kopen. De klant die heeft gekozen voor een pgb en daarmee zelf de Hulp bij het huishouden inkoop wordt feitelijk werkgever en krijgt te maken met de hierbij behorende rechten en plichten. Om deze pgb-houders een goede ondersteuning te bieden als gelijkwaardige voorziening voor zorg in natura en problemen door werkgeversrisico's te voorkomen, heeft de gemeente een overeenkomst met de Sociale Verzekeringsbank (verder: SVB) afgesloten voor de ondersteuning aan pgb-houders. De ondersteuning betreft: informatie&advies, collectieve verzekeringen, loondoorbetaling bij ziekte en verzorgen salarisadministratie. De jaarlijkse kosten (gemiddelde afgelopen 3 jaar) bedragen € 3.000. In 2010 waren er in totaal 21 mensen met een PGB voor Hulp bij het huishouden in Ouder-Amstel.

Toegang en indicatiestelling

Alle aanvragen voor individuele Wmo-voorzieningen lopen via het Wmo-loket. In 2010 zijn in totaal 476 aanvragen voor individuele voorzieningen ingediend, waarvan bijna de helft voor Hulp bij het huishouden. Bij het Wmo-loket vindt de inventarisatie van de hulpvraag plaats en worden alle gegevens verzameld die relevant zijn om te bepalen hoe het gewenste resultaat kan worden bereikt en welke voorziening(en) hiervoor nodig zijn. Vanuit efficiencyoogpunt en klantvriendelijkheid worden de indicaties voor Hulp bij het huishouden grotendeels door het Wmo-loket zelf gedaan (in 2010 95%). De deskundigheid is hiervoor bij het Wmo-loket aanwezig. Voor overstijgende problematiek (bv. mensen met psychiatrische achtergrond) wordt extern advies gevraagd. Bij rolstoelvoorzieningen, vervoersvoorzieningen of woningaanpassingen wordt altijd extern advies gevraagd door de afdeling Samenleving van de gemeente (Wmo-consulente). Zowel de advisering in het kader van de Hulp bij het huishouden als de Wmo-hulpmiddelen is in 2010 opnieuw bekeken. Vanuit pragmatisch oogpunt, klantvriendelijkheid, integraliteit en financieel oogpunt heeft het de voorkeur om de advisering voor zowel de Hulp bij het huishouden (complexe situaties) als de Wmo-hulpmiddelen onder te brengen bij één adviesbureau. Vanaf 2011 is de indicatiestelling onderbracht bij Van Brederode. De kosten hiervoor bedragen jaarlijks ca. € 30.000.

Eigen bijdragen

De gemeenteraad heeft de bevoegdheid om binnen de door het Rijk gestelde kaders een eigen bijdrageregeling vast te stellen. Ouder-Amstel hanteert eigen bijdrage voor alle voorzieningen, ongeacht of deze in eigendom of in bruikleen worden verstrekt. Dit geldt voor de Hulp bij het huishouden, vervoersvoorzieningen (met uitzondering van rolstoelen; hierover mogen op grond van de Wmo geen eigen bijdragen geheven worden) en woningaanpassingen.

Middels het "Financieel besluit maatschappelijke ondersteuning" heeft de gemeente de maximale eigen bijdrage gekoppeld aan de door het Rijk vastgestelde maximale eigen bedragen¹⁸. Redenen hiervoor zijn: het beperken van de Wmo-lasten door de inkomsten te optimaliseren, recht doen aan de basisfilosofie van de Wmo (eigen verantwoordelijkheid) en het feit dat het budget dat de gemeente van Rijk ontvangt voor de Hulp bij het huishouden is verminderd met de maximaal te innen eigen bijdragen. De maximale eigen bijdrage voor Wmo-ondersteuning én extramurale AWBZ-zorg ('Zorg zonder Verblijf') samen is afhankelijk van het inkomen, de leeftijd en de gezinssamenstelling. Het Wmo-loket informeert burgers die een aanvraag voor een individuele voorziening indienen over de eigen bijdrage regeling.

---

¹⁸ Het Rijk heeft in een Algemene Maatregel van Bestuur het maximumbedrag geregeld dat per vier weken van de burger gevraagd mag worden aan eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen en AWBZ-zorg tezamen.

Het vaststellen en innen van de eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen wordt gedaan door het Centraal Administratie Kantoor Bijzondere Zorgkosten (CAK). Aangezien het CAK de eigen bijdrage berekent op basis van het inkomen betekent dit dat op het moment van de aanvraag de definitieve eigen bijdrage nog niet bekend is.

Inkoop en aanbesteding

In 2010 is de inkoop van alle individuele voorzieningen (regiotaxi, Hulp bij het huishouden en Wmo-hulpmiddelen) opnieuw aanbesteed waarbij de ervaringen van de voorgaande contractperiode zijn gebruikt om tot een kwalitatief goede dienstverlening tegen een verantwoord tarief te komen. Deze aanbestedingen hebben geleid tot een lager prijsniveau vanaf 2011. Bij de Hulp bij het huishouden is nog steeds een stijging van de vraag zichtbaar. Op basis van de aanbestedingen worden contracten afgesloten met marktpartijen. Bij de Hulp bij het huishouden en de Wmo-hulpmiddelen zijn dat - ondermeer vanwege de keuzevrijheid voor de klant- meerdere aanbieders. Het is van belang dat na het afsluiten van de contracten een goede controle en borging op naleving van de contractuele afspraken wordt uitgevoerd (contractbeheer). In de contracten zijn indicatoren opgenomen om de kwaliteit tussen de aanbieders te vergelijken. Deze informatie zal een rol spelen bij het verdelen van de opdrachten over de aanbieders wanneer de klant geen voorkeur heeft en de keuze overlaat aan de gemeente.

Belangenbehartiging

De gemeente vindt het van belang dat alle doelgroepen die te maken hebben met de Wmo worden betrokken bij het opstellen en uitvoeren van het beleid. Via de Wmo/Wwb-adviesraad worden de belangen van de Wmo-doelgroepen vertegenwoordigd. Aangezien de Wmo/Wwb-adviesraad de gemeente adviseert over het opstellen en uitvoeren van Wmo-beleid in de volle breedte wordt de Wmo/Wwb-adviesraad beschreven in hoofdstuk 7. Daarnaast zijn er een aantal (regionale) organisaties die de belangen behartigen van specifieke doelgroepen zoals mensen met een functiebeperking en ouderen. De gemeente verleent subsidies aan Zorgbelang Noord-Holland¹⁹, Regionaal Samenwerkende Bonden van Ouderen (RSBO A&M)²⁰ en de Stichting Overleg Lichamelijk Gehandicapten Amstelland (OLGA)²¹. De subsidiebedragen voor 2012 zijn resp. € 846, € 386 en € 2.262. In totaal dus een bedrag voor belangenbehartiging van € 3.365.

Wat kost het?

De lasten voor individuele voorzieningen zijn afhankelijk van de vraag naar voorzieningen (het volume), de kosten van de voorzieningen en de inkomsten uit eigen bijdragen. De vraag ofwel behoefte naar individuele voorzieningen wordt bepaald door enerzijds de omvang van de doelgroep en anderzijds van de mate waarin de zelfredzaamheid kan worden versterkt door voorliggende en preventieve voorzieningen (thema 1). Het is ook van belang om de kosten van de voorzieningen zoveel mogelijk te beperken door scherpe prijsafspraken met leveranciers en zorgaanbieders via de aanbestedingen. Tot slot kunnen de lasten zoveel mogelijk worden beperkt door de inkomsten via de eigen bijdragen te optimaliseren.

---

¹⁹ Zorgbelang Noord-Holland komt op voor de collectieve belangen van mensen die gebruik maken van zorg- en welzijnsvoorzieningen in Noord-Holland en bevordert de kwaliteit van de zorg. Daarnaast richt Zorgbelang Noord-Holland zich tot de individuele Noord-Hollandse burger met onafhankelijke klachtenopvang en informatie over de kwaliteit en het aanbod van zorg en welzijn.

²⁰ Het RSBO A&M is het regionale samenwerkingsverband tussen de verschillende ouderenbonden (ANBO, KBO, LSBO en PCOB) en is gericht op collectieve belangenbehartiging. Binnen het RSBO A&M wordt gestructureerd samengewerkt aan de behartiging van de belangen van alle ouderen in de regio.

²¹ OLGA is een organisatie die de collectieve belangen behartigt van mensen met een fysieke en/of zintuiglijke beperking (waaronder beperkingen als gevolg van een chronische ziekten). De werkzaamheden worden uitgevoerd door vrijwilligers uit de doelgroep of een familielid. Zij beschikken dus over ervaringsdeskundigheid. Het werkgebied van OLGA is de Amstelland-regio.

De financiële consequenties van een gekantelde werkwijze zijn nog onbekend. Voor het uitvoeren van huisbezoeken bij alle nieuwe klanten is extra capaciteit nodig in het Wmo-loket, hetgeen een kostenverhogend effect voor de uitvoering heeft. In welke mate compenserende voorzieningen door de kanteling eerder worden ingezet of juist niet nodig zijn gezien de eigen mogelijkheden van de zorgvrager is nog onbekend. Vooralsnog gaan we uit van het volume 2011 met een jaarlijkse groei van de vraag van 1% en op basis van de tarieven voor de huidige contracten.

Individuele voorzieningen	2012	2013	2014	2015
Hulp bij het huishouden (HbH) - HbH in natura € 800.000 - HbH PGB € 90.000	€ 890.000	€ 898.900	€ 907.889	€ 916.968
Wmo-hulpmiddelen - rolstoelvoorziening € 90.000 - vervoersvoorziening € 95.000 - woningaanpassingen € 175.000 - regiotaxi € 170.000	€ 530.000	€ 535.300	€ 540.653	€ 546.060
Uitvoeringskosten - SVB € 3.000 - Indicatiestelling € 30.000	€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000
Belangenbehartiging	€ 3.494	€ 3.494	€ 3.494	€ 3.494
Totaal	€ 1.456.494	€ 1.470.694	€ 1.485.036	€ 1.499.521

In dit overzicht zijn de uitgaven voor individuele voorzieningen opgenomen. De netto lasten voor individuele voorzieningen worden bepaald door de uitgaven voor individuele voorzieningen minus de inkomsten uit eigen bijdragen. In hoofdstuk 8 is een financieel overzicht van de kosten en baten opgenomen. De eigen bijdragen zijn baten die worden aangewend ter dekking van de kosten. Aangezien uitgegaan wordt van een groei van de vraag van 1% per jaar zal deze groei ook worden toegepast op de inkomsten uit eigen bijdragen. In 2012 wordt uitgegaan van een bedrag van € 185.000 aan eigen bijdragen.

5.4 Mantelzorg

Waar gaat het over?

Bij het zelfstandig functioneren van mensen met een zorgbehoefte spelen mantelzorgers een cruciale rol. Mantelzorg is de zorg die iemand geeft aan een familielid, partners, vrienden of buren met gezondheidsproblemen zoals een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander familielid, vriend of kennis. Meestal is het zorgen voor een naaste geen vrijwillige keuze, maar iets wat men overkomt. De mantelzorger handelt veelal vanuit een plichtsgevoel als gevolg van de persoonlijke relatie met de zorgbehoevende. De zorg neemt vaak geleidelijk toe en daarmee ook de kans op overbelasting en ontwrichting van de eigen leefsituatie. De zorg kan bestaan uit het huishouden doen, wassen en aankleden, gezelschap houden, vervoer, geldzaken regelen, enzovoort.

In 2008 waren er naar schatting 3,5 miljoen Nederlanders van 18 jaar en ouder die ondersteuning gaven aan familieleden of goede bekenden en hiermee 75% van de benodigde zorg voor hun rekening namen. Hiervan geven 1,1 miljoen mensen lang en intensief mantelzorg (31%) en lopen het risico overbelast te raken.

Mantelzorg uit de doeken (SCP, 2010)

In 2008 waren er 3,5 miljoen Nederlanders van 18 jaar en ouder die mantelzorg verleenden. Het aantal mantelzorgers is in de periode van 2001 tot 2008 licht gedaald (3,7 miljoen in 2001 en 3,5 miljoen in 2008). Wel deed zich een verandering in de duur en intensiteit van de hulp voor. In 2001 verleende 65% (2,4 miljoen) van alle mantelzorgers meer dan 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden hulp. In 2008 is dat aandeel gestegen naar 74% (2,6 miljoen mantelzorgers). Het aandeel van de mantelzorgers dat lang en intensief helpt, neemt in dezelfde periode toe van 20% (750.000 personen) naar 31% (1.100.000 personen). Het aantal zwaar overbelaste mantelzorgers steeg tussen 2011 en 2008 van ongeveer 300.000 (8,5%) naar 450.000 (12%). Zij ervaren dat de zorg teveel op hun schouders komt te rusten, dat hun zelfstandigheid in de knel raakt en dat de zorgverlening ten koste gaat van hun gezondheid en conflicten oplevert op het werk of in de thuissituatie.

Wat willen we bereiken?

Belangrijke ontwikkelingen, zoals vergrijzing, extramuralisatie en kleiner wordende gezinnen, voeren de druk op de mantelzorgers op en kunnen leiden tot een tekort aan mantelzorg dan wel overbelasting van mantelzorgers. Tegelijkertijd beperken de toename van arbeidsparticipatie en verkleining van sociale netwerken de mogelijkheden om mantelzorg te verlenen en in te passen in het eigen leven. De spanning tussen vraag en aanbod van mantelzorg neemt daardoor verder toe. Het onderzoek van het SCP toont het beeld dat het aantal mantelzorgers stabiel blijft (zelfs geringe daling), maar het aantal overbelaste mantelzorgers toeneemt (zowel absoluut als relatief). Het belangrijkste doel is het ondersteunen van mantelzorgers ter voorkoming van overbelasting. De ervaring heeft geleerd dat het bestaande ondersteuningsaanbod onvoldoende bekend is bij mantelzorgers. Vanwege het feit dat mantelzorgers zichzelf niet als mantelzorgers zien, voelen ze zich niet aangesproken tot het aanbod.

Beleidsdoelstelling: Instandhouden ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers en verbeteren bekendheid aanbod voor mantelzorgers.

Wat gaan we er voor doen?

Ondersteuningaanbod mantelzorgers

Om gemeenten te ondersteunen bij het uitvoeren van prestatieveld 4 van de Wmo hebben het ministerie van VWS, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Mezzo de basisfuncties mantelzorg opgesteld. Gemeenten kunnen deze acht basisfuncties gebruiken om de huidige situatie in kaart te brengen (bijlage 4).

Het Steunpunt Mantelzorg biedt diverse vormen van ondersteuning aan mantelzorgers, waarmee voor een groot deel invulling wordt gegeven aan de acht basisfuncties. Deze ondersteuning kan bestaan uit het bieden van informatie, praktische en emotionele ondersteuning, lotgenotencontact en pauze- en logeervoorzieningen ('respijtzorg'). Daarnaast kunnen mensen met dementie, hun partners, burens, hulpverleners en overige belangstellenden uit Ouder-Amstel terecht bij het Alzheimercafé Diemen, Ouder-Amstel, Amsterdam Oost²².

---

²² Het Alzheimercafé Diemen, Ouder-Amstel, Amsterdam Oost is gericht op ouderen in het woongebied Diemen, Duivendrecht en Amsterdam Oost/Watergraafsmeer. Dit Alzheimercafé is een trefpunt voor mensen met dementie, hun partners, burens, hulpverleners en overige belangstellende uit de genoemde woongebieden. In 2010 werden 10 avonden georganiseerd die door gemiddeld 44 mensen werden bezocht, waarvan gemiddeld 8 uit Ouder-Amstel

Teneinde mantelzorgers in de komende periode te ondersteunen en overbelasting zoveel mogelijk te voorkomen is het van belang om het ondersteuningsaanbod in stand te houden. Het voor 2012 beschikbare subsidiebudget voor het Steunpunt Mantelzorg bedraagt € 10.888 en voor het Alzheimer café Diemen, Ouder-Amstel, Amsterdam Oost € 1.048.

Mantelzorgers vallen zelf ook onder de compensatieplicht van de gemeente. Dit betekent dat mantelzorgers zich via het Wmo-loket tot de gemeente kunnen wenden voor ondersteuning. De gemeente zal dan samen met de mantelzorger zoeken naar oplossingen die er op zijn gericht om overbelasting van de mantelzorger te voorkomen. Deze oplossingen kunnen zowel zijn gericht op voorzieningen voor degene die zorg nodig heeft als voor de mantelzorger zelf.

Verbeteren bekendheid aanbod voor mantelzorgers

Gebleken is dat het lastig is mantelzorgers te bereiken. Eén van de redenen is dat mantelzorgers zichzelf niet als mantelzorger zien en zich dus ook niet aangesproken voelen door het ondersteuningsaanbod. Belangrijk is om mantelzorgers direct te betrekken bij het in kaart brengen van ondersteuningsbehoefte van de zorgvrager. Hierdoor kan rekening worden gehouden met de behoefte en draagkracht van de mantelzorger en kan de mantelzorger worden geïnformeerd over het ondersteuningsaanbod. Om mantelzorgers bewust te maken van hun rol zal er in samenwerking met het Steunpunt Mantelzorg een bewustwordingscampagne worden uitgevoerd. Hiervoor is jaarlijks een bedrag van € 5.000 nodig.

Op basis van de landelijke cijfers zijn er naar schatting 800 mantelzorgers in Ouder-Amstel die lang én intensief mantelzorg verlenen. Bij het steunpunt Mantelzorg stonden eind 2010 in totaal 100 Ouder-Amstelse mantelzorgers ingeschreven. Het streven is om in deze planperiode het aantal te verhogen naar 250.

Wat kost het?

Mantelzorg	2012	2013	2014	2015
Steunpunt Mantelzorg	€ 10.888	€ 10.888	€ 10.888	€ 10.888
Alzheimer café Diemen, Ouder-Amstel, Amsterdam Oost	€ 1.048	€ 1.048	€ 1.048	€ 1.048
Bewustwordingscampagne	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Totaal	€ 16.936	€ 16.936	€ 16.936	€ 16.936

5.5 Financiën thema 2: Meedoen met ondersteuning

Meedoen met ondersteuning	2012	2013	2014	2015
Informatie, advies en toegang (5.2)				
Wmo-loket	€ 94.222	€ 94.222	€ 94.222	€ 94.222
Onderzoek kwaliteit Wmo-loket	€ 0	€ 3.000	€ 0	€ 0
Wmo-wijzer	€ 5.600	€ 5.600	€ 5.600	€ 5.600
Algemeen Maatschappelijk werk	Financiering meegenomen bij thema 3 (hoofdstuk 6.2)			
Totaal inf./advies/toegang	€ 99.822	€ 102.822	€ 99.822	€ 99.822
Compenserende individuele voorzieningen (5.3)				
Hulp bij het huishouden	€ 890.000	€ 898.900	€ 907.889	€ 916.968
Wmo-hulpmiddelen	€ 530.000	€ 535.300	€ 540.653	€ 546.060
Uitvoeringskosten	€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000
Belangenbehartiging	€ 3.494	€ 3.494	€ 3.494	€ 3.494
Totaal individ. voorzieningen	€ 1.456.494	€ 1.470.694	€ 1.485.036	€ 1.499.521
Mantelzorg (5.4)				
Steunpunt Mantelzorg	€ 10.888	€ 10.888	€ 10.888	€ 10.888
Alzheimer café Diemen, Ouder-Amstel, Amsterdam Oost	€ 1.048	€ 1.048	€ 1.048	€ 1.048
Bewustwordingscampagne	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Totaal Mantelzorg	€ 16.936	€ 16.936	€ 16.936	€ 16.936
TOTAAL THEMA 2	€ 1.573.252	€ 1.590.452	€ 1.601.794	€ 1.616.279

6. Thema 3: Maatschappelijke zorg

6.1 Sociaal kwetsbare personen

Inleiding

Het doel van de Wmo is dat iedereen zo lang mogelijk zelfstandig kan blijven wonen en mee kan doen in de maatschappij, al of niet geholpen door familie of vrienden. Voorwaarde om mee te kunnen doen en zelfstandig te kunnen wonen is dat men voldoende zelfredzaam is. Onder zelfredzaamheid wordt verstaan dat men op eigen kracht kan voorzien in de bestaansvoorwaarden op het gebied van inkomen, huisvesting, gezin, sociale contacten en vervoer. Voor veel mensen is dit vanzelfsprekend, al dan niet met hulp van de omgeving of een individuele voorziening van de gemeente. Er is echter een groep mensen die sociaal kwetsbaar en onvoldoende zelfredzaam is. Het gaat om mensen met problemen op uiteenlopende leefgebieden zoals huisvesting, inkomen, relatie, sociale contacten en zorg (meervoudige problematiek). Het kan gaan om geïsoleerd levende ouderen of om ontregelde gezinnen. Zonder hulp dreigt het gevaar van verder afglijden.

Gemeentelijke verantwoordelijkheid

De gemeente biedt maatschappelijke opvang en ondersteuning aan mensen die zichzelf niet goed kunnen redden of die door omstandigheden in een situatie terecht zijn gekomen waarin zij geen uitweg meer zien. De ondersteuning is gericht op het herstel van de zelfredzaamheid en het bevorderen van maatschappelijke participatie. De ondersteuning kan bestaan uit het bieden van tijdelijk onderdak, het verzorgen van begeleiding en het geven van informatie en advies. Tevens heeft de gemeente de verantwoordelijkheid voor preventie gericht op de algehele bevolking en op risicogroepen. De maatschappelijke ondersteuning aan kwetsbare mensen bestaat uit het bevorderen van openbare geestelijk gezondheidszorg (OGGz), verslavingszorg en maatschappelijke opvang (prestatievelde 7, 8, 9). Voor deze prestatievelden dient samenhangend beleid te worden ontwikkeld aangezien de onderliggende problematiek sterk aan elkaar gerelateerd is.

Doelgroepen en risicofactoren

Problemen op sociaal-maatschappelijk gebied kunnen er toe leiden dat mensen aan de kant komen te staan, onvoldoende zelfredzaamheid zijn en zelfs overlast in hun omgeving (dreigen te) veroorzaken. De oorzaken hiervoor kunnen heel verschillend zijn en ook wijze waarop de problemen zich manifesteren kan uiteenlopen. Er zijn diverse risicofactoren die de kans op isolement en sociale uitsluiting vergroten. Naast niet-beïnvloedbare risicofactoren (persoonskenmerken) is er een aantal beïnvloedbare risicofactoren zoals slechte gezondheid, laag inkomen, werkeloosheid en éénoudergezinnen. Naarmate er meer risicofactoren zijn, wordt de kans op sociale uitsluiting groter. Ook bepaalde gebeurtenissen in het persoonlijke leven (scheiding, ontslag, verlies dierbare) kunnen een aanleiding vormen voor het ontstaan van problemen of aanwezige problemen verergeren.

Er kunnen diverse subdoelgroepen onderscheiden worden zoals vervuilende huishoudens, zorgmijders, overlastgevende huishoudens, huiselijk geweldsituaties, daklozen, multiprobleemgezinnen, problematische schuldsituaties met dreigende huisuitzetting, zwerfjongeren, veelplegers, vereenzaamde ouderen. Hoewel er afzonderlijke doelgroepen kunnen worden onderscheiden op basis van de primaire problematiek (waar de oorzaak en/of grootste probleem ligt), is er een grote mate van overlap tussen de verschillende doelgroepen. Immers, kwetsbare personen hebben vaak problemen op meerdere leefgebieden. Bovendien kunnen problemen zich in de tijd op verschillende wijze en op verschillende leefgebieden manifesteren.

De omvang van de groep sociaal kwetsbare mensen in Nederland wordt geschat op 0,7% van de bevolking (110.000 mensen). Hoe groter de gemeente, hoe groter het deel sociaal kwetsbare mensen, niet alleen in absolute maar ook in relatieve zin. Op basis hiervan kan de doelgroep voor Ouder-Amstel geschat worden op 100 tot 150 personen.

Binnen het thema maatschappelijke zorg worden een aantal specifieke aandachtsgebieden onderscheiden, te weten:

- Openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGz) (hoofdstuk 6.2)
- Maatschappelijke opvang (hoofdstuk 6.3)
- Huiselijk geweld (hoofdstuk 6.4)
- Preventieve verslavingszorg (hoofdstuk 6.5)

6.2 Openbare geestelijke gezondheidszorg

Waar gaat het over?

De gemeente is op grond van de Wmo (prestatieveld 8) verantwoordelijk voor 'het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulpverlening bij rampen'.

In principe kan iedereen met één of meer risicofactoren op een bepaald moment in zijn leven door omstandigheden te maken krijgen met problemen op één of meerdere leefgebieden, de zgn. 'brede OGGz-doelgroep'. Door middel van collectieve preventie kan zo veel mogelijk worden voorkomen dat dit gebeurt. De zgn. 'smalle OGGz-doelgroep' bestaat uit alle sociaal kwetsbare inwoners die zich daadwerkelijk in een multiprobleem-situatie bevinden. Het gaat om mensen met problemen op uiteenlopende leefgebieden zoals huisvesting, inkomen, relatie, sociale contacten en zorg (meervoudige problematiek). Deze personen krijgen niet de zorg die zij nodig hebben om zich in de samenleving te handhaven, omdat er geen eigen hulpvraag is, of omdat er geen stabiel contact is met reguliere hulpverleners. Zonder hulp dreigt het gevaar van verder afglijden. Het zijn mensen die overlast (dreigen te) geven alsmede mensen bij wie sprake is van 'stil leed achter de voordeur'. Hoewel deze mensen dringend hulp nodig hebben, zullen zij daar vaak niet om vragen of dit zelfs afwijzen ('zorgwekkende zorgmijders'). Het is van groot belang dat er een adequate zorgstructuur is die gericht is op preventie, signalering, toeleiding naar hulp en zorg- en opvangvoorzieningen.

Een inwoner behoort tot de OGGz-doelgroep als deze tenminste één van de volgende kenmerken heeft:

- sociaal kwetsbaar en onvoldoende zelfredzaam (niet in staat zijn een leven zelfstandig te leiden, onvermogen om zelfstandig te wonen, moeilijk kunnen meekomen);
- niet of onvoldoende in staat zijn om in de eigen bestaansvoorwaarden te voorzien zoals onderdak, voedsel, inkomen, sociale contacten, zorg;
- problemen hebben op meer dan één leefgebied (meervoudige problematiek), zoals wonen, gezondheid, inkomen, sociale contacten, dagbesteding, maatschappelijke integratie, veiligheid, opvoeding en middelengebruik;
- niet die zorg krijgen die nodig is om zich in de samenleving te handhaven, omdat er geen hulpvraag vanuit zichzelf is, of omdat er ontoereikend contact is met reguliere hulpverleners.

Wat willen we bereiken?

Het beleid van de gemeente is gericht op het voorkomen en bestrijden van maatschappelijke uitval. Door multiproblemsituaties tijdig te signaleren en toe te leiden naar zorg- en hulpverlening wordt de kwaliteit van leven verbeterd en tevens een meer veilige en leefbare woonomgeving in buurten bereikt. De gemeente werkt aan een samenhangend OGGz-aanbod door het bouwen en onderhouden van OGGz-samenwerkingsverbanden. Deze OGGz-structuur is regionaal georganiseerd en dient in samenhang met maatschappelijk opvang, vrouwenopvang, bestrijding huiselijk geweld en verslavingszorg gezien te worden. De centrumgemeente Amsterdam is verantwoordelijk voor voldoende hulp- en opvangvoorzieningen in de hele regio en krijgt hier middelen voor van het Rijk. Bij de preventie en toeleiding is een belangrijke rol weggelegd voor alle gemeenten in de regio. Uitgangspunt is om in regionaal verband op het gebied van preventie, signalering en toeleiding zo veel mogelijk samen te werken.

In de OGGz gaat het om mensen die door psychosociale of psychische problemen niet (meer) aan de samenleving kunnen of willen deelnemen. De zorg is gericht op het verhogen van de kwaliteit van leven van een cliënt, het voorkomen van uitval en terugval en het –waar dit aan de orde is- verminderen van overlast. Bemoeizorg kan noodzakelijk en onvermijdelijk zijn. Bemoeizorg is het bieden van ongevraagde hulp aan kwetsbare mensen die kampen met meervoudige complexe problemen, die onvoldoende zelfredzaam zijn en meestal niet duidelijk om hulp vragen. Doel van de OGGz is: het vroegtijdig signaleren en beïnvloeden van risicofactoren én beschermende factoren met het oog op het voorkomen en verminderen van uitsluiting en dakloosheid (vangnetfunctie) en het realiseren van een aanvaardbare kwaliteit van leven voor kwetsbare mensen (herstelfunctie). De gemeente heeft de volgende OGGz-taken:

- Het signaleren en bestrijden van risicofactoren op het gebied van de OGGz;
- Het bereiken en begeleiden van kwetsbare personen en risicogroepen;
- Het functioneren als meldpunt voor signalen van crisis of dreiging van crisis bij kwetsbare personen en risicogroepen;
- Het tot stand brengen van afspraken tussen betrokken organisaties over de uitvoering van de openbare geestelijke gezondheidszorg.

Het gaat om een keten van lokale en regionale voorzieningen die zijn gericht op preventie, (vroeg)signalering, toeleiding naar hulp, hulpverlening/ondersteuning en nazorg/herstel. Op dit gebied is er een directe samenhang met andere prestatievelden binnen de Wmo (2, 7 en 9), sociale zaken en veiligheid.

Beleidsdoelstelling: voorkomen van maatschappelijke uitval door het bestrijden van risicofactoren, bereiken van kwetsbare personen en deze toeleiden naar ondersteuning en/of hulpverlening.

Wat gaan we er voor doen?

Op OGGz-gebied is er een intensieve regionale samenwerking en zijn diverse regionale OGGz-voorzieningen gerealiseerd dan wel in ontwikkeling. Deze voorzieningen zijn hierna beschreven.

Het Wmo-loket

Zoals bij thema 2: 'Meedoen met ondersteuning' al is aangegeven krijgt het Wmo-loket door het vervallen van de 'ondersteunende begeleiding op psychosociale grondslag' uit de AWBZ te maken met cliënten met een ontregeld huishouden en complexe sociale problematiek, de OGGz-doelgroep. Samen met de klant worden de oorzaken in beeld gebracht en wordt onderzocht welke hulpvormen geschikt zijn. Hierna volgt een 'warme overdracht' en blijft het Wmo-loket de klant zonodig volgen in zijn proces gericht op herstel van zelfredzaamheid.

Maatschappelijk werk

Het maatschappelijk werk –uitgevoerd door Vita welzijn en advies- houdt zich bezig met individuele hulpvragen van burgers die kampen met maatschappelijke en/of individuele problemen. Vita welzijn en advies biedt o.a. hulp op het gebied van: financiën, huisvesting, arbeid, echtscheiding, relatie tot partner, ouderdom, verwerking bij verlies en eenzaamheid. Het maatschappelijk werk is een laagdrempelige voorziening waar iedereen vanaf 18 jaar terecht kan voor een aantal korte contacten, individuele hulpverlening en/of cursussen/groepswork. Mensen met vragen/problemen op maatschappelijk/psychosociaal gebied kunnen voor informatie en advies terecht bij Vita via het inloopsprekkuur of telefonisch spreekuur. In een beperkt aantal korte contacten wordt de benodigde informatie, advies of verwijzing gegeven.

Kwetsbare personen die sociaal-maatschappelijke problemen ondervinden bij hun functioneren in de maatschappij kunnen bij Vita terecht voor een individuele hulpverleningstraject. Daarnaast kunnen mensen bij Vita terecht voor cursussen waarin op de doelgroep gerichte kennis en vaardigheden worden opgedaan.

Voor maatschappelijk werk is in 2012 een budget van € 126.141 beschikbaar. Uitgangspunt is dat het maatschappelijk werk laagdrempelig is en er geen wachtlijsten zijn. Vanwege een korting van 10% die op het budget van het maatschappelijk werk in 2011 is doorgevoerd zal worden gemonitord of dit consequenties heeft voor de wachttijd. Op basis van het beschikbare budget 2011 zal Vita 93 korte contacten, 116 hulpverleningstrajecten en 15 personen een cursus bieden.

Meldpunt zorg en overlast

Vanaf 1 september 2010 is het regionale Meldpunt zorg en overlast operationeel. Het meldpunt is ondergebracht bij Vita welzijn en advies. De doel van het meldpunt is voorkomen van overlast en toeleiden naar zorg. Bij het meldpunt kunnen individuele burgers en hulpverleners terecht voor advies en ondersteuning bij het oplossen van overlast of wanneer zij zich zorgen maken om (buurt)bewoners. Het meldpunt inventariseert de melding en doet nader onderzoek bij de netwerkpartners. Daarnaast faciliteert het meldpunt het netwerkoverleg ten behoeve van de casuïstiek en bewaakt de voortgang en naleving van de gemaakte afspraken met de netwerkpartners (Vangnet en Advies van de GGD, de buurtregisseur, de Brijder Verslavingszorg, maatschappelijke werk en GGZ). De melding wordt gemonitord totdat de zaak adequaat is opgepakt door de instelling waarnaar is verwezen. De kosten voor het meldpunt zorg en overlast worden verdeeld over de vier deelnemende gemeenten. Voor Ouder-Amstel is de bijdrage op jaarbasis ca. € 15.000. Vanwege het belang van het meldpunt voor mensen met psychosociale problemen zoals geïsoleerd levende ouderen en ontregelde gezinnen is hiervoor een beroep gedaan op de beschikbare middelen voor de consequenties pakketmaatregelen.

Begin 2012 zal het functioneren van het meldpunt over de periode 1 september 2010 t/m 31 december 2011 binnen het regionale samenwerkingsverband worden geëvalueerd en op basis daarvan afspraken worden gemaakt over de uitvoering in 2012.

Steunteam OGGz

Amstelring (thuisbegeleiding), Brijder (verslavingszorg), GGZ InGeest (geestelijke gezondheidszorg) en Vita welzijn en advies (maatschappelijke dienstverlening) zijn gevraagd hun 'outreachinge taak' in het kader van de OGGz gezamenlijk vorm te geven. In dit kader is een steunteam opgezet, dat gebiedsgericht werkt en onderdeel is van de verdere structurering de OGGz-keten in de Amstelland-regio. In 2010 heeft het team verschillende inwoners thuis bezocht op verwijzing van onder andere het Meldpunt zorg en overlast, op verzoek van andere organisaties, vanwege tips van inwoners, of door aanwezig te zijn in de wijk. Soms kan worden volstaan met een kort contact, soms zijn er meerdere contacten gedurende een langere periode nodig. Waar nodig hebben zij inwoners toegeleid of verwezen naar andere professionals, vaak d.m.v. een 'warme overdracht'.

Wanneer inwoners echt niets willen, maar de inschatting is dat het houden van de vinger aan de pols wel nodig is, kiest men – na instemming van de inwoner - voor een 'waakvlamcontact'. In 2012 zal de functie van het steunteam in relatie tot het meldpunt zorg en overlast verder worden ontwikkeld.

OGGz convenant

In de Amstellandregio wordt rond de organisatie van de maatschappelijke zorg en bemoeizorg (zorg waar geen vraag van de cliënt zelf aan vooraf gaat, maar op initiatief van de hulpverleners wordt geleverd) nauw samengewerkt door een groot aantal maatschappelijke organisaties. De gemeente heeft vanuit de regiefunctie de taak om randvoorwaarden te scheppen zodat de maatschappelijke instellingen bemoeizorg kunnen bieden. In dit kader hebben in 2011 alle regionale OGGz-partijen een convenant afgesloten, waarin de verantwoordelijkheden en samenwerkingsafspraken zijn vastgelegd. Door het formaliseren van de samenwerking wordt bijgedragen aan een goed functionerende en daadkrachtige maatschappelijke steunstructuur ten bate van de inwoners in de regio in het kader van de Wmo. Van belang is dat daar waar nieuwe structuren worden ontwikkeld de structuur voor de daadwerkelijke samenwerking een toegevoegde waarde moet hebben.

OGGz platform

In het kader van de verdere ontwikkeling van de regionale OGGz-structuur is besloten om de samenwerking met de partners in de steunstructuur Amstelland vorm te geven via een platform. In het 'Platform maatschappelijke steunstructuur Amstelland' maken de vertegenwoordigers van de convenantpartners op beleidsniveau afspraken over hun samenwerking op het terrein van de maatschappelijke steunstructuur. Doel hiervan is tweeledig: het versterken van de regiefunctie van de gemeenten en het verbeteren van de samenwerking tussen de partners in de OGGz-keten. Het platform signaleert ontwikkelingen en hiaten en maakt afspraken over oplossingen.

Thuisbegeleiding

Mensen met psychosociale problemen en mensen met een lichte beperking komen vanaf 1 januari 2009 niet meer in aanmerking voor AWBZ gefinancierde begeleiding. Deze groep is aangewezen op eigen hulpbronnen (hulp uit eigen omgeving) en op ondersteuning door de gemeente. Voor het verlenen van thuisbegeleiding aan ontregelde gezinnen en geïsoleerd levende ouderen (ontregelde leefeenheden) wordt door Amstelring thuisbegeleiding geboden. Hierbij gaat het om mensen waarbij sprake is van een ernstig verstoord leven veroorzaakt door problemen op meerdere leefgebieden ten gevolge van psychosociale problematiek. De thuisbegeleiding is gericht op het bevorderen van de maatschappelijke participatie en het herstellen van de zelfredzaamheid. Thuisbegeleiding wordt gedurende een bepaalde periode (een aantal uur per week gedurende een periode van 3 tot 6 maanden) verleend waarbij vooraf per leefeenheid wordt bepaald welke resultaten beoogd worden. Voor thuisbegeleiding is in 2012 een subsidiebudget van € 30.570 beschikbaar gebaseerd op begeleiding van 8 leefeenheden die gemiddeld 60 uur begeleiding krijgen.

Regionale OGGz-subsidies

Centrumgemeente Amsterdam stelt middelen beschikbaar voor activiteiten die zijn gericht op preventie, toeleiding en begeleiding van personen die behoren tot de OGGz-doelgroep. In regionaal verband worden deze middelen ingezet voor diverse OGGz-activiteiten en OGGz-projecten. Deze middelen worden tevens ingezet ten behoeve van het verstevigen van de ketenaanpak en de inzet van het steunteam OGGz.

Lokale activiteiten

Aanvullend op het regionale aanbod en gebaseerd op lokale vraag kan de gemeente subsidie verstrekken ten behoeve van lokale activiteiten voor kwetsbare burgers. De OGGz-doelgroep is heel breed, zowel wat betreft de aard van de problematiek als de ernst van de problematiek.

De groep met ernstige problemen moet een gericht aanbod krijgen vanuit de gespecialiseerde zorg (bv. ggz). Er is echter een groep waarbij de zelfredzaamheid zwak is vanwege (een combinatie van) psychosociale problematiek, taalproblemen, afstand tot de arbeidsmarkt, financiële problemen, maar die met ondersteuning op weg geholpen kunnen worden in hun maatschappelijke participatie. Een deel van deze groep bevindt zich 'aan de onderkant van de arbeidsmarkt'. De Wmo is hier voorliggend aan mogelijkheden tot reïntegratie op de arbeidsmarkt (Wwb).

Een andere risicogroep zijn migranten die -ondanks verplichte taallessen- nog onvoldoende zijn geïntegreerd in onze samenleving.

In de afgelopen periode heeft Ouder-Amstel subsidie verstrekt aan ROADS (€ 3.500) voor het zgn. 'maatjesproject' en aan Coherente voor het project 'Samenspraak' (€ 5.000; aanvullend op de beschikbare rijksmiddelen voor taalcoaches).

Het maatjesproject van ROADS koppelt vrijwilligers aan mensen met participatieproblemen door een psychische beperking om regelmatig (1 maal per twee weken) contact met elkaar te hebben. Deze contacten zijn gericht op het herstellen van de zelfredzaamheid en bevorderen van maatschappelijke participatie. De subsidie aan ROADS zal worden gecontinueerd (gebaseerd op de realisatie van 2 koppels).

Het Samenspraakproject van Coherente heeft tot doel om zo veel mogelijk taalkoppels te realiseren. Een taalkoppel bestaat uit een vrijwilliger en een anderstalige die gedurende ongeveer één jaar op regelmatige basis (meerdere keren per maand) contact met elkaar hebben. Dit contact is erop gericht om op in alledaagse situaties de Nederlandse taal en cultuur met elkaar te delen. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de beheersing van de Nederlandse taal en de maatschappelijke participatie van de anderstalige. Coherente heeft hiervoor in de periode 2009 t/m 2011 een bedrag van € 5.000 ontvangen (aanvullend op de beschikbare rijksmiddelen t/m 2011 voor taalcoaches). Naar schatting zullen t/m 2011 in totaal 55 taalkoppels zijn gerealiseerd. Het gaat hierbij niet speciaal om mensen met psychosociale problemen (OGGz-doelgroep), maar om mensen die (mogelijke) participatieproblemen hebben vanwege het feit dat ze de Nederlandse taal in de praktijk onvoldoende beheersen. In dit kader is het tevens relevant te vermelden dat er een wetsvoorstel Wwb in voorbereiding is waarin staat dat iedereen die de Nederlandse taal niet of niet voldoende beheerst zal worden gekort op de bijstandsuitkering.

Het onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal en onbekendheid met onze cultuur kan voor mensen een belemmering zijn om sociale contacten op te bouwen. Maar iemand kan ook participatieproblemen hebben vanwege een gebrek aan structuur en/of sociale vaardigheden door psychosociale problemen. De eerste stap voor iemand die sociaal geïsoleerd is en geen werk heeft is het krijgen van meer structuur en sociale contacten. Dan kan bv. door vrijwilligerswerk te gaan doen. Een 'maatje' (een hiervoor getrainde vrijwilliger) kan iemand helpen in dit proces. Door het doen van vrijwilligerswerk heeft iemand de mogelijkheden om basisvaardigheden te ontwikkelen (op tijd komen, afspraken nakomen, met mensen omgaan). Hierdoor wordt de afstand tot de arbeidsmarkt kleiner en de kans op arbeidsparticipatie groter of kan invulling gegeven worden aan het principe 'tegenprestatie naar vermogen'²³.

Er is daarom behoefte aan een breed maatjesproject waarbij mensen met participatieproblemen vanwege psychosociale problematiek of andere risicofactoren op sociaal isolement worden gekoppeld aan een maatje.

---

²³ Op grond van de wetwijziging Wwb met ingangsdatum 1 januari 2012 heeft de gemeente ruimere mogelijkheden om een tegenprestatie naar vermogen te vragen van mensen die een uitkering ontvangen. Het gaat hierbij om onbeloonde maatschappelijk nuttige werkzaamheden, die niet direct hoeven samen te hangen met arbeidsinschakeling en niet bedoeld zijn als re-integratietraject.

De contacten zijn gericht op het versterken zelfredzaamheid, sociale activering en opbouwen van sociale contacten. Het benodigde subsidiebudget voor dit project bedraagt € 15.000 (vanaf 2012 zijn er geen extra rijksmiddelen voor taalcoaches meer beschikbaar).

Beide subsidies (€ 3.500 ROADS en € 15.000 Coherente) worden ingezet uit het budget 'pakketmaatregelen'. Het budget voor het opvangen van de consequenties van de pakketmaatregelen is voor deze doelgroep en dit doel bestemd.

Wat kost het?

OGGz	2012	2013	2014	2015
Wmo-loket	Financiering meegenomen bij thema 2 (hoofdstuk 5)			
Maatschappelijk werk	€ 126.141	€ 126.141	€ 126.141	€ 126.141
Meldpunt zorg en overlast	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Steunteam	Middelen centrumgemeente Amsterdam			
OGGz convenant	Capaciteit instellingen en gemeente			
OGGz platform	Capaciteit instellingen en gemeente			
Thuisbegeleiding	€ 30.570	€ 30.570	€ 30.570	€ 30.570
Regionale OGGz-subsidies	Middelen centrumgemeente Amsterdam			
Maatjesproject ROADS	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500
Maatjesproject Coherente	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Totaal	€ 190.211	€ 190.211	€ 190.211	€ 190.211

6.3 Maatschappelijke opvang

Waar gaat het over?

Inleiding

Onder maatschappelijke opvang wordt verstaan het bieden van tijdelijk onderdak, begeleiding, informatie en advies aan personen die, door een of meer problemen, al dan niet gedwongen de thuissituatie hebben verlaten en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. De maatschappelijk opvang valt samen met vrouwenopvang en huiselijk geweld onder prestatieveld 7. Het bestrijden van huiselijk geweld en vrouwenopvang wordt in hoofdstuk 6.4 beschreven.

Huidige situatie

De maatschappelijke opvang vindt plaats vanuit de centrumgemeente Amsterdam. De gemeente Amsterdam ontvangt voor de opvangvoorziening vanuit het Rijk geormerkte gelden Maatschappelijke Opvang/Vrouwenopvang (MO/VO). Over de inzet van de middelen voor maatschappelijke opvang (dak- en thuislozen) en vrouwenopvang (ten gevolge van huiselijk geweld) wordt door (vertegenwoordigers van) de regio overleg gevoerd met Amsterdam. Amsterdam dient deze middelen te besteden binnen het prestatieveld MO/VO van de Wmo. Het gaat hier om begeleiding door opvanginstellingen aan daklozen, verslaafden, zwerfjongeren en slachtoffers van huiselijk geweld.

Beleid Amsterdam

Het Rijk en de vier grote steden (G4) hebben afspraken gemaakt over de maatschappelijke opvang in de periode 2006 t/m 2013. In het Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang fase 1 (2006 – 2010) stond de integrale, persoonsgerichte benadering centraal met als doel het bieden van passende zorg, huisvesting, dagbesteding en daarmee een beter toekomstperspectief. Het Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang fase 2 (2010-2014) ligt de nadruk op preventie en herstel.

Het voorkómen van dakloosheid en het bevorderen van herstel door het verwerven, vergroten en vasthouden van zelfredzaamheid en het deelnemen aan de samenleving, staan daarbij centraal.

In verband met een wetwijziging van de Wmo dient Amsterdam vanaf 2011 toegangscriteria te hanteren en een verordening voor eigen bijdragen voor MO/VO. Deze ontwikkelingen hebben tot doel de rechtspositie van cliënten MO/VO te verbeteren. Op basis van toegangscriteria wordt bepaald of iemand recht heeft op een plek in de maatschappelijke opvang. Dit besluit wordt vastgelegd in een beschikking waarin het besluit tot al dan niet verlenen van toegang gemotiveerd wordt vastgelegd. De toelating tot verblijf in de MO/VO²⁴ in Amsterdam is voorbehouden aan personen met regiobinding, een geringe zelfredzaamheid en geen mogelijkheden om alternatieve oplossingen te organiseren. De toets vindt plaats onder regie van Amsterdam. Het gebruik van maatschappelijke opvang dient zo lang als nodig en zo kort als mogelijk te zijn en is nadrukkelijk niet bedoeld voor permanente opvang. Maatschappelijk opvang moet gericht zijn op doorstroom (naar een lichtere voorziening) en uitstroom (naar een permanente woonsituatie (zelfstandig wonen of begeleid wonen)). Bij instroom worden direct de uitstroomdoelstellingen geformuleerd.

Daar waar cliënten geen toegang tot MO/VO wordt verleend, en zij geacht worden zelf alternatieven te organiseren zal waar nodig een ondersteuningsaanbod vanuit de Wmo moeten worden ingezet.

Wat willen we bereiken?

Preventie

Maatschappelijke participatie is in eerste instantie een eigen verantwoordelijkheid. Daar waar iemand in staat is zijn eigen problemen op te lossen moet de overheid (Rijk dan wel gemeente) geen verantwoordelijkheden van burgers overnemen. De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om mensen met maatschappelijke problemen wel te ondersteunen bij het zoeken naar oplossingen en te helpen de eigen kracht te versterken. Daarnaast dienen mensen met een verhoogd risico en (dreigende) problemen vroegtijdig gesignaleerd te worden. Het meldpunt zorg en overlast en het steunteam maatschappelijke zorg zijn hierbij belangrijke voorzieningen.

Opvangvoorzieningen in de regio

Zoals beschreven is de maatschappelijke opvang vanuit centrumgemeente Amsterdam alleen toegankelijk voor mensen met regiobinding, een geringe zelfredzaamheid (OGGz-doelgroep) en geen mogelijkheden om alternatieve oplossingen te organiseren. Onduidelijk is de omvang van de groep en de aard van de problematiek van de cliënten afkomstig uit de regiogemeenten die gebruik maken van de Amsterdamse MO/VO voorzieningen. Gezinnen die dakloos zijn geworden door huurschuld en mensen die tijdelijk dakloos zijn vanwege bv. een tijdelijk huisverbod zijn lastiger te plaatsen en het ontbreekt aan kortstondige tijdelijke opvang mogelijkheden. Mensen die uitstromen uit de maatschappelijke opvang dienen via een 'warme overdracht' in beeld te komen bij lokale hulp- en ondersteuningsnetwerk om zo de zelfredzaamheid en het sociale netwerk verder te versterken. Vanuit Amsterdam zal dit via een pilot worden vormgegeven.

Beleidsdoelstelling: Het zoveel mogelijk voorkomen van dakloosheid en het bieden van tijdelijke opvang aan burgers zonder huisvesting in combinatie met informatie, advies en ondersteuning gericht op herstel zelfredzaamheid.

---

²⁴ Er is sprake van verblijf in drie soorten MO en VO voorzieningen: nachtopvang, 24-uursopvang en begeleid zelfstandig wonen.

Wat gaan we er voor doen?

De Amstelland gemeenten hebben geen dan wel zeer beperkte (Amstelveen) eigen opvangvoorzieningen. Vanuit de regio vindt er dus (directe) verwijzing plaats naar de opvangvoorzieningen in Amsterdam. Het is echter niet duidelijk hoeveel personen met welke problematiek vanuit deze gemeenten in Amsterdam geplaatst worden. Geconstateerd is dat er binnen de regio behoeften bestaat aan een maatschappelijke opvangvoorziening voor kortdurende opvang voor de zgn. 'lichte problematiek'.

Gezien het beperkte inzicht in de omvang en aard van de maatschappelijke opvang binnen de regio Amstelland/Diemen zal de situatie worden geïnventariseerd en vervolgens worden beoordeeld of een voorziening voor kortdurende opvang in Amstelland dient te worden gerealiseerd om zo in te spelen op de genoemde knelpunten. Voor het oplossen van eventuele knelpunten in de maatschappelijke opvang is een bedrag van € 5.000 per jaar beschikbaar. Aangezien het effect van de aanscherping van de toegangscriteria voor maatschappelijke opvang door centrumgemeente Amsterdam nog onduidelijk is, is er sprake van een financieel risico.

Wat kost het?

Maatschappelijke opvang	2012	2013	2014	2015
Opvang centrumgemeente	Centrumgemeentemiddelen			
Regionale opvang	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Totaal	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000

6.4 Huiselijk geweld

Waar gaat het over?

Jaarlijks zijn tienduizenden kinderen en volwassenen in Nederland slachtoffer van mishandeling, verwaarlozing of misbruik. Bestrijding van huiselijk geweld is zowel op landelijk als op lokaal niveau een belangrijk speerpunt in het beleid. Om geweld in de privé-sfeer aan te pakken is signaleren en ingrijpen in een zo vroeg mogelijk stadium cruciaal.

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd. Met 'de huiselijke kring' worden (ex-)partners, gezins- en familieleden en huisvrienden bedoeld. De term 'huiselijk' verwijst dus niet naar de plaats waar het geweld zich voordoet, maar naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Tegenwoordig wordt ook wel gesproken over 'geweld in afhankelijkheidsrelaties'. Huiselijk geweld kan de vorm aannemen van kindermishandeling, (ex-)partnergeweld en mishandeling, uitbuiting en/of verwaarlozing van ouderen. Het gaat bij huiselijk geweld om lichamelijke, seksuele maar ook psychische vormen van geweld zoals belaging en bedreiging ('stalking'). Bij alle vormen van huiselijk geweld geldt dat maatwerk in de aanpak het uitgangspunt is; per vorm wordt de aanpak dus aangepast aan de specifieke situatie. Speciale aandacht is er voor kwetsbare doelgroepen zoals kinderen en ouderen.

Wat willen we bereiken?

De gemeentelijke taken in het kader van huiselijk geweld vloeien voort uit de Wmo. Gemeenten zijn op grond van de Wmo verantwoordelijk voor het bieden van opvang, het ondersteunen van slachtoffers van huiselijk geweld en de bestrijding van huiselijk geweld. Daarnaast biedt de Wet tijdelijk huisverbod (Wth) gemeenten een bestuurlijke maatregel om in situaties van huiselijk geweld escalatie te voorkomen en hulp te bieden aan de betrokkenen. Tevens heeft de gemeente de taak om de regie te voeren gericht op het samen brengen van partijen, communicatie stroomlijnen, overeenstemming zoeken, afstemming realiseren, zorgdragen voor sturing en monitoring. De gemeentelijke regievoering en verantwoordelijkheid voor de regionale aanpak van huiselijk geweld ligt bij de centrumgemeente Amsterdam. De betrokken gemeenten dragen op lokaal niveau zorg voor afstemming tussen zorg en welzijn, jeugd en integrale veiligheid.

Beleidsdoelstelling: Voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld

Wat gaan we er voor doen?

Mantelconvenant huiselijk geweld

Om huiselijk geweld en kindermishandeling te bestrijden is een integrale ketenaanpak noodzakelijk. Een professionele ketenaanpak moet leiden tot het zo vroeg mogelijk signaleren en stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Bij het realiseren van deze aanpak is een groot aantal regionale partijen betrokken. Deze partijen hebben eigen kerntaken, bevoegdheden en werkprocessen. Een samenwerkingsverband tussen deze partijen is van essentieel belang voor een sluitende en effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Onder de regie van Amsterdam is het 'Mantelconvenant Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling, regio Amsterdam-Amstelland' opgesteld. Het is een breed, strategisch en op hoofdlijnen opgesteld mantelconvenant dat o.a. gegevensuitwisseling regelt, interne werkprocessen van convenantpartners respecteert en uitgaat van het basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Regionale Steunpunt huiselijk geweld

Zowel het slachtoffer als de pleger kunnen bij het Steunpunt huiselijk geweld (SHG) terecht voor hulp en advies. Het Steunpunt huiselijk geweld wordt voor de vier Amstelland gemeenten (Amstelveen, Aalsmeer, Ouder-Amstel en Uithoorn) uitgevoerd door Vita welzijn en advies. In een eerste gesprek met een maatschappelijk werker wordt onderzocht welke hulp geboden kan worden en/of er moet worden doorverwezen naar andere hulpverlening. De hulpverlening bij het Steunpunt is er op gericht het ontstane geweld binnen relaties zo snel mogelijk te stoppen en daarbij wordt uitgegaan van de hulpvraag van de betrokkenen. Ondanks dat in de meeste gevallen de cliënt het slachtoffer is van huiselijk geweld, wordt in een groot aantal gevallen de pleger zo snel mogelijk bij de hulpverlening betrokken. Juist de interventies die de dynamiek tussen slachtoffer en pleger aanpakken, zijn veelal succesvol. Indien kinderen betrokken zijn (ook als getuige) wordt Bureau Jeugdzorg ingeschakeld.

Regionale Meldpunt ouderenmishandeling

Een op de twintig ouderen boven de 65 jaar wordt herhaaldelijk mishandeld. Vaak is de mishandeling het gevolg van overbelasting van de mantelzorger (ontspoorde zorg). Maar opzettelijke mishandeling door een familie- of gezinslid of een professional komt ook voor. Vormen van ouderenmishandeling zijn: lichamelijke mishandeling, psychische mishandeling, verwaarlozing, financiële uitbuiting, seksueel misbruik en de schending van rechten. Door de dubbele vergrijzing (meer ouderen en hogere levensverwachting) zullen er steeds meer mensen zijn die afhankelijk zijn van de zorg van anderen. Hierdoor zal ook het beroep op mantelzorg toenemen en het risico op ontspoorde zorg toenemen.

Ouderenmishandeling is een bijzondere vorm van huiselijk geweld en vraagt om een andere aanpak. Bij ouderenmishandeling zijn ook andere ketenpartners betrokken dan bij het reguliere Steunpunt Huiselijk geweld. In 2009 is gestart met het meldpunt ouderenmishandeling. Het meldpunt is ondergebracht bij Vita welzijn en advies vanwege de relatie met het Steunpunt huiselijk geweld.

Tijdelijk huisverbod

De Wet tijdelijk huisverbod (Wth) verschaft de burgemeester de bevoegdheid een huisverbod van tien dagen op te leggen aan degene van wie een dreiging van huiselijk geweld uitgaat. Het verbod heeft tot doel escalatie te voorkomen en hulp te bieden. Het tijdelijk huisverbod is in 2009 ingevoerd in de gehele Amsterdam-Amstelland regio. Vanwege de directe relatie met het Steunpunt huiselijk geweld, de benodigde expertise over het onderwerp en de betrokken ketenpartners is de zorgcoördinatie voor de Amstelland-regio ondergebracht bij Vita welzijn en advies.

De taak van Vita is het coördineren van de (systeemgerichte) hulp aan alle leden van het gezin: uithuisgeplaatste, slachtoffer en kinderen. Naast de middelen die worden ingezet door de centrumgemeente (60%) zijn voor de zorgcoördinatie aanvullende middelen nodig van de regiogemeenten (40%). De juridische ondersteuning wordt uitgevoerd door de gemeente Amstelveen en op declaratiebasis aan de andere gemeenten in rekening gebracht. De financiering van de juridische aspecten loopt via het beleidsterrein veiligheid.

Advies- en meldpunt kindermishandeling (AMK)

Bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling Amsterdam (verder: AMK)²⁵ kan iedereen terecht met vragen, zorgen of meldingen over kindermishandeling. Het AMK geeft advies en onderzoekt (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling en brengt zo nodig de juiste hulp op gang. Het AMK biedt dus zelf geen hulp, maar onderzoekt wat er aan de hand is en welke hulp in gang gezet moet worden om de mishandeling te laten stoppen. Indien nodig draagt het AMK het gezin over aan een instelling voor (jeugd)-hulpverlening, volwassenenzorg of de Raad voor de Kinderbescherming. Daarnaast geeft het AMK Amsterdam informatie, voorlichting en training over kindermishandeling. Een kind als getuige van huiselijk geweld wordt ook vanwege het risico van ontwikkelproblemen altijd als slachtoffer gezien. Het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) is onderdeel van Bureau Jeugdzorg, zodat een AMK kinderen eenvoudiger kan doorverwijzen.

Meldcode huiselijk geweld

Om geweld in de privé-sfeer goed aan te pakken, is signaleren en ingrijpen in een zo vroeg mogelijk stadium cruciaal. Het gebruik van een meldcode moet hulp- en zorgverleners hierbij helpen. In dit kader is de Wet meldcode ontwikkeld. De Wet meldcode legt aan organisaties en zelfstandig beroepsbeoefenaren²⁶ de plicht op een meldcode te hanteren voor huiselijk geweld en kindermishandeling, daaronder ook begrepen seksueel geweld, vrouwelijke genitale verminking, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Het doel van de wet is dat professionals sneller en adequater ingrijpen bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling.

---

²⁵ Het AMK Amsterdam is werkzaam voor de regio's Amsterdam, Amstelland, Zaanstreek Waterland en de Gooi- en Vechtstreek. Het AMK Amsterdam maakt deel uit van Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam en is dus een provinciale verantwoordelijkheid.

²⁶ De wet verplicht organisaties in zeven sectoren om een meldcode te hebben en ook te gebruiken. De sectoren zijn: gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg, justitie en politie.

Begin 2011 heeft de staatssecretaris van VWS zich na afweging tussen verplichte meldcode of meldplicht gekozen voor de meldcode. Het is de verwachting dat de wet begin 2012 in werking zal treden.

De ministeries van VWS, Jeugd en Gezin, Justitie en OCW hebben een basismodel meldcode ontwikkeld. Het basismodel is bedoeld om een uniform en intersectoraal uitgangspunt te creëren voor de onder de wet vallende organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren. Het is een stappenplan dat zij kunnen gebruiken als ze vermoedens van mishandeling hebben. Organisaties en professionals in zeven sectoren moeten dan een meldcode hebben én het gebruik ervan stimuleren.

Vrouwenopvang

Vrouwenopvang biedt opvang en hulp aan vrouwen -en hun eventuele kinderen- die slachtoffer zijn van geweld door hun (ex)partner en al dan niet gedwongen de thuissituatie hebben verlaten. De crisisopvang is gericht op het bieden van acute opvang voor maximaal 6 weken, waarbij in uitzonderingsgevallen een verlenging van 6 weken kan worden gegeven. Naast het bieden van een veilig onderkomen krijgen de betrokkenen begeleiding die er op is gericht op de toekomst en het maken van keuzes voor het vervolg. Voor de vrouwenopvang (als onderdeel van de maatschappelijke opvang) ontvangt centrumgemeente Amsterdam middelen van het Rijk en is verantwoordelijk voor de opvangvoorzieningen voor de gehele regio (inclusief Amstelland). De vrouwenopvang wordt in onze regio door de Blijf Groep georganiseerd. Inventarisatie van gebruik en beschikbaarheid plaatsen wordt meegenomen bij de maatschappelijke opvang (zie hoofdstuk 6.3).

Wat kost het?

Huiselijk geweld	2012	2013	2014	2015
Mantelconvenant huiselijk	Middelen centrumgemeente Amsterdam			
Steunpunt Huiselijk geweld, Meldpunt ouderenmishandeling en tijdelijk huisverbod	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
AMK	Jeugdzorgmiddelen			
Meldcode huiselijk geweld	Middelen centrumgemeente Amsterdam			
Vrouwenopvang	Middelen centrumgemeente Amsterdam			
Totaal	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000

Het steunpunt huiselijk geweld –inclusief de zorgcoördinatie bij het tijdelijk huisverbod- en het meldpunt ouderenmishandeling wordt voor de vier Amstelland gemeenten (Amstelveen, Uithoorn, Aalsmeer en Ouder-Amstel) uitgevoerd door Vita welzijn en advies. Centrumgemeente Amsterdam draagt ca. 60% van de benodigde subsidie bij; de overige 40% wordt naar rato (inwonersaantal) verdeeld over de vier Amstelland gemeenten. In 2011 was de Ouder-Amstelse bijdrage hiervoor € 12.200. Op basis van de ervaringen in de afgelopen periode voor wat betreft aantal huisverboden in de regio en de benodigde tijdsinzet per huisverbod wordt het budget in de periode 2012-2015 verhoogd naar € 14.000.

6.5 Preventieve verslavingzorg

Waar gaat het over?

Drugsgebruik en overmatig alcoholgebruik vormen risico's voor de gezondheid en kunnen leiden tot maatschappelijke problemen. Zo kunnen verslaafden moeite hebben met het vinden en houden van werk, het aangaan van sociale contacten en het omgaan met geld. Maar niet alleen de verslaafde ondervindt last, de maatschappij krijgt ook te maken met de gevolgen van de verslaving.

De kans dat verslaving leidt tot maatschappelijke schade zoals criminaliteit en overlast op straat is groot. De gemeente is op grond van de Wmo verantwoordelijk voor de preventieve verslavingszorg (prestatieveld 9). Preventieve verslavingszorg doelt op maatschappelijke zorg gericht op verslaafden, de individuele geneeskundige verslavingszorg daaronder niet begrepen, en preventie van verslavingsproblemen, met inbegrip van activiteiten in het kader van de bestrijding van overlast door verslaving (verder te omschrijven als preventieve verslavingszorg).

Centrumgemeente Amsterdam ontvangt middelen van het Rijk om de preventieve verslavingszorg te organiseren. Deze middelen worden ingezet bij de Brijder Verslavingszorg voor het organiseren van de preventieve activiteiten in de regio.

Wat willen we bereiken?

Een verslaving kan mensen beperken in hun maatschappelijke participatie en leiden tot overlast voor de omgeving. Het beleid is primair gericht op het zo veel mogelijk voorkomen van verslavingsproblemen. Lokale preventie gaat vooraf aan zwaardere vormen van zorg en behandeling. Lokaal verslavingsbeleid dient naast gezondheidsbelangen ook de openbare orde en daarmee de veiligheid van de burgers. Wil het effectief zijn, dan moet het een integraal karakter hebben.

Het is van belang om vroeg in te grijpen in het leven van verslaafden om verergering van de problematiek tegen te gaan en opname in opvangvoorzieningen te voorkomen. Voor mensen met een alcoholprobleem dient er een adequaat hulpverleningsaanbod te zijn. In de AM-regio biedt de Brijderstichting²⁷ diverse vormen van hulp aan alcoholverslaafden.

Beleidsdoelstelling: het voorkomen van verslavingsproblemen, het bieden van hulp aan verslaafden en het bestrijden van overlast door verslaving.

Wat gaan we er voor doen?

In onze regio (Amstelland) wordt vanuit de middelen die centrumgemeente Amsterdam van het Rijk ontvangt (Doeluitkering Ambulante Verslavingszorg) de inzet van verslavingspreventie bekostigd. De middelen worden voor de regio ingezet bij de Brijder Verslavingszorg, afdeling Preventie. De activiteiten van de Brijder zijn gericht op het bevorderen van verantwoord omgaan met alcohol, drugs en gokken. Het aanbod van activiteiten kan gericht zijn op de volgende doelgroepen:

- de algemene bevolking.
- risicogroepen waarbij de kans op het ontwikkelen van een verslaving aanzienlijk groter is dan gemiddeld.
- risicogroepen die al beperkte symptomen hebben: de probleemgebruikers.

Een belangrijk deel van het preventieve verslavingsbeleid richt zich op jongeren en hun ouders. Het preventieve alcohol- en drugsbeleid gericht op jongeren zal worden meegenomen in de nota jeugdbeleid.

Wat kost het?

Preventieve verslavingzorg	2012	2013	2014	2015
Preventieve verslavingzorg	Middelen centrumgemeente Amsterdam			
Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

²⁷ Brijder Verslavingszorg biedt kortdurende (ambulante) behandeling, een geneeskundig spreekuur sociale verslavingszorg en psychosociale begeleiding (langdurig voor chronisch verslaafden).

6.6 Financiën thema 3: Maatschappelijke zorg

Voor maatschappelijke zorg worden middelen aan de centrumgemeente Amsterdam verstrekt. Naast deze centrumgemeentemiddelen worden lokale middelen ingezet. De 'eigen middelen' die nodig zijn voor de maatschappelijke zorg zijn in onderstaand overzicht aangegeven.

Maatschappelijke zorg	2012	2013	2014	2015
<i>Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (6.2)</i>				
Algemeen maatschappelijk werk	€ 126.141	€ 126.141	€ 126.141	€ 126.141
Meldpunt zorg en overlast	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Thuisbegeleiding	€ 30.570	€ 30.570	€ 30.570	€ 30.570
Maatjesproject ROADS	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500
Maatjesproject Coherente	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Totaal OGGz	€ 190.211	€ 190.211	€ 190.211	€ 190.211
<i>Maatschappelijke opvang (6.3)</i>				
Regionale opvangvoorziening	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Totaal maatsch. opvang	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
<i>Huiselijk geweld (6.4)</i>				
Steunpunt Huiselijk geweld, (incl. tijdelijk huisverbod) en Meldpunt ouderenmishandeling	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
Totaal Huiselijk geweld	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
TOTAAL THEMA 3	€ 209.211	€ 209.211	€ 209.211	€ 209.211

7. Verantwoording, communicatie en beleidsparticipatie

7.1 Verantwoording

In de Wmo is bepaald dat de gemeente jaarlijks de uitkomsten moet publiceren van een onderzoek naar tevredenheid van Wmo-cliënten en een aantal door het ministerie van VWS aangewezen prestatiegegevens over het voorgaande kalenderjaar (horizontale verantwoording). Het college is wettelijk verplicht deze gegevens vóór 1 juli te publiceren. De uitkomsten van het tevredenheidsonderzoek en de prestatiegegevens worden gebruikt om waar nodig en mogelijk de uitvoering verder te verbeteren. Het tevredenheidsonderzoek Wmo wordt in opdracht van de gemeente uitgevoerd door de SGBO. De door het ministerie van VWS aangewezen gegevens over de prestaties van de gemeente op het gebied van maatschappelijke ondersteuning geven een beeld van de stand van zaken en zijn een resultaat van het gevoerde Wmo-beleid in Ouder-Amstel.

Verantwoording	2012	2013	2014	2015
Klanttevredenheidsonderzoek	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Aanlevering prestatiegegevens	Ambtelijke capaciteit			
Totaal	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000

7.2 Communicatie

Het doel van de gemeente is om op een systematische wijze haar burgers en de maatschappelijke instellingen te informeren over de producten en diensten met betrekking tot maatschappelijke participatie (Wmo prestatieveld 3). De wijze waarop de gemeente informatie verstrekt moet aansluiten bij de behoefte van de burgers zodat ook specifieke doelgroepen worden bereikt. Hiervoor worden de verschillende communicatiemogelijkheden (via folders en brochures, via internet en de advertenties in de krant) adequaat gebruikt.

Communicatie	2012	2013	2014	2015
Communicatie	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Totaal	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000

7.3 Beleidsparticipatie

Met de invoering van de Wmo is het wettelijk verplicht om een structurele vorm van burgerparticipatie te organiseren. Deze structurele participatie is vormgegeven door het oprichten van de Adviesraad Wmo/Wwb. De taken en de verantwoordelijkheden van de Adviesraad Wmo/Wwb zijn vastgelegd in de 'Verordening Adviesraad Wmo/Wwb Ouder-Amstel'. De Adviesraad Wmo/Wwb Ouder-Amstel is een adviesorgaan van het college. Het college vraagt de Adviesraad Wmo/Wwb om advies bij het opstellen van nieuw beleid op de beleidsterreinen Wmo en Wwb en betreft het advies bij het vaststellen van het nieuwe beleid.

De Adviesraad Wmo/Wwb peilt de meningen, ervaringen en wensen van de doelgroepen ten aanzien van het gemeentelijk beleid, signaleert eventuele knelpunten en brengt zowel gevraagd als ongevraagd- advies uit aan het college. Het college betreft de Wmo-doelgroepen bij het opstellen van beleid via de Adviesraad Wmo/Wwb Ouder-Amstel.

Beleids participatie	2012	2013	2014	2015
Subsidie Wmo/Wwb-adviesraad	€ 7.642	€ 7.642	€ 7.642	€ 7.642
Totaal	€ 7.642	€ 7.642	€ 7.642	€ 7.642

7.4 Verantwoording, communicatie en beleidsparticipatie

Verantwoording, communicatie en beleidsparticipatie	2012	2013	2014	2015
Verantwoording (7.1)				
Klanttevredenheidonderzoek	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Aanlevering prestatiegegevens	Ambtelijke capaciteit			
Totaal Verantwoording	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Communicatie (7.2)				
Communicatie	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Totaal Communicatie	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Beleidsparticipatie (7.3)				
Subsidie Wmo/Wwb-adviesraad	€ 7.642	€ 7.642	€ 7.642	€ 7.642
Totaal Beleidsparticipatie	€ 7.642	€ 7.642	€ 7.642	€ 7.642
TOTAAL THEMA 3	€ 20.642	€ 20.642	€ 20.642	€ 20.642

8. Financiële paragraaf

Wmo-budgetten

De Wmo bestaat zowel inhoudelijk als qua financieringsstromen uit verschillende onderdelen. In de Wmo zijn 'bestaande' en 'nieuwe taken' samengevoegd binnen één wettelijk kader. De gemeente ontvangt van het Rijk middelen voor de uitvoering van de Wmo via het verschillende onderdelen van het gemeentefonds. Naast de middelen die de gemeente van het Rijk ontvangt heeft de gemeente inkomsten uit de 'eigen bijdragen' die burgers betalen voor individuele voorzieningen (via het CAK).

Algemene uitkering van het gemeentefonds

Voor de taken die voor de invoering van de Wmo ook onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vielen (Wvg en welzijnswet) ontvangt de gemeente middelen via de algemene uitkering van het gemeentefonds. Het landelijk macrobudget bedroeg bij de invoering van de Wmo € 3,5 miljard euro. De middelen voor deze taken zijn binnen de algemene uitkering niet (meer) herkenbaar als afzonderlijke budgetten.

Wmo-integratieuitkering van het gemeentefonds

Bij de invoering van de Wmo is een bedrag van € 1,3 miljard aan het Gemeentefonds toegevoegd voor de Hulp bij het huishouden, welke middelen over de gemeenten worden verdeeld middels een integratie-uitkering. Aanvankelijk werden deze middelen verdeeld op basis van historische gegevens (de daadwerkelijke uitgaven voor huishoudelijke verzorging onder de AWBZ, geïndexeerd naar 2007). Op basis van deze verdeel-systeematiek bedroeg de integratie-uitkering in 2007 voor Ouder-Amstel € 650.930. Met ingang van 2008 worden deze middelen verdeeld volgens het objectieve verdeel-model. De effecten van deze nieuwe verdeelsysteematiek zijn uitgesmeerd over de periode 2008 tot en met 2010 om de gevolgen voor de gemeente te spreiden. Op basis hiervan is de Wmo-integratieuitkering voor Ouder-Amstel in deze periode stapsgewijs verhoogd naar € 1.146.921 in 2010. In dit bedrag is tevens het bedrag aan middelen begrepen, dat aan de integratie-uitkering is toegevoegd in verband met de overheveling van taken uit de AWBZ (ondersteunende begeleiding voor mensen met psychosociale problemen en mensen met een lichte beperking).

Door de korting van het Rijk op de Wmo-integratieuitkering als onderdeel van de bezuinigingsmaatregelen én het negatieve effect voor Ouder-Amstel op de Wmo-integratieuitkering ten gevolge van de gewijzigde verdeelsysteematiek (verdere verfijning door toevoeging verdeelsleutels), wordt de Wmo-integratieuitkering die Ouder-Amstel ontvangt van het Rijk vanaf 2011 weer verlaagd. Volgens de meicirculaire van het ministerie van BZK zal de in 2011 door de gemeente te ontvangen integratie-uitkering Wmo € 862.632 bedragen. Voor 2012 is deze uitkering voorlopig vastgesteld op € 885.281. Dit bedrag is bestemd voor de Hulp bij het huishouden, de hiermee verband houdende uitvoeringskosten én activiteiten in het kader van de gevolgen van de pakketmaatregelen. In dit beleidsplan is voor 2012 een totaalbedrag van € 888.000 opgenomen voor deze onderdelen (€ 705.000 netto lasten Hulp bij het huishouden²⁸, € 136.000 diverse uitvoeringskosten en € 47.000 voor met de pakketmaatregelen samenhangende activiteiten).

Financiële risico's individuele voorzieningen

De individuele voorzieningen worden verstrekt op basis van de Wmo-verordening. Bij deze voorzieningen (rolstoel-, woon- en vervoersvoorzieningen) is er sprake van een open-eind financiering. Immers, indien iemand op grond van de Wmo-verordening recht heeft op een voorziening is de gemeente verplicht deze te verstrekken.

---

²⁸ De netto lasten voor Hulp bij het huishouden worden bepaald door de uitgaven voor Hulp bij het huishouden (zorg in natura én PGB) minus de inkomsten uit eigen bijdragen.

Deze uitgaven kunnen fluctueren (mn. woningaanpassingen) en zijn ook onderhevig aan externe ontwikkelingen (wet- en regelgeving, marktontwikkelingen, demografische ontwikkelingen). In 2011 is het Wmo-fonds (een reserve eenmalige uitgaven) omgevormd tot een reserve om het effect van fluctuaties in uitgaven voor open-eind regelingen (individuele Wmo-voorzieningen) te dempen.

Het is tevens de verwachting dat door de vergrijzing het aantal ondersteuningsvragen verder stijgt en de ondersteuningsvragen ook relatief zwaarder worden. In het plan is daarom rekening gehouden met een groei in de vraag naar individuele voorzieningen van 1% per jaar.

Daarnaast is het Rijksbeleid gericht op decentralisatie van de AWBZ begeleiding voor mensen met een matige of zware beperking. Dit betekent dat er taken vervallen in de AWBZ onder gelijktijdige uitbreiding van de Wmo-compensatieplicht. Deze decentralisatie zal gepaard gaan met efficiencykortingen op de over te hevelen budgetten.

Lasten

Uitgangspunt voor het Wmo-beleidsplan 2012-2015 was het op basis van de begroting 2012 beschikbare budget van € 2.186.578. De totale lasten in dit plan komen uit op € 2.189.578 in 2012 (verschil € 3.000).

THEMA 1	2012	2013	2014	2015
Soc.samenhang (4.3) & vrijw.inzet (4.5)	€ 203.433	€ 197.433	€ 203.933	€ 197.433
Zelfredzaamheid ouderen (4.4)	€ 180.340	€ 180.340	€ 180.340	€ 180.340
Vrijwilligerswerk (4.5)	€ 2.700	€ 2.700	€ 2.700	€ 2.700
Toegankelijke samenleving (4.6)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
TOTAAL THEMA 1	€ 386.473	€ 380.473	€ 386.973	€ 380.473
THEMA 2	2012	2013	2014	2015
Informatie, advies en toegang (5.2)	€ 99.822	€ 102.822	€ 99.822	€ 99.822
Individuele voorzieningen (5.3)	€ 1.456.494	€ 1.470.694	€ 1.485.036	€ 1.499.521
Mantelzorg (5.4)	€ 16.936	€ 16.936	€ 16.936	€ 16.936
TOTAAL THEMA 2	€ 1.573.252	€ 1.590.452	€ 1.601.794	€ 1.616.279
THEMA 3	2012	2013	2014	2015
Openbare geest.gezondheidszorg (6.2)	€ 190.211	€ 190.211	€ 190.211	€ 190.211
Maatschappelijke opvang (6.3)	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Huiselijk geweld (6.4)	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000
Preventieve verslavingszorg (6.5)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
TOTAAL THEMA 3	€ 209.211	€ 209.211	€ 209.211	€ 209.211
OVERIG	2012	2013	2014	2015
Verantwoording (7.1)	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Communicatie (7.2)	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Beleidsparticipatie (7.3)	€ 7.642	€ 7.642	€ 7.642	€ 7.642
TOTAAL OVERIG	€ 20.642	€ 20.642	€ 20.642	€ 20.642
TOTALE LASTEN WMO-PLAN	€ 2.189.578	€ 2.200.778	€ 2.218.620	€ 2.226.605

Alle bedragen zijn prijspeil 2012, dat wil zeggen dat in deze bedragen de jaarlijkse indexering nog niet is verwerkt.

Baten

Tegenover de lasten staan de inkomsten uit eigen bijdragen, de Wmo-integratieuitkering en een bijdrage uit de algemene uitkering.

Baten	2012	2013	2014	2015
Inkomsten uit Eigen bijdragen	€ 185.000	€ 186.850	€ 188.718	€ 190.605
Wmo-integratieuitkering	€ 885.281	€ 885.281	€ 885.281	€ 885.281
Algemene uitkering gemeentefonds	€ 1.119.297	€ 1.128.647	€ 1.144.621	€ 1.150.719
TOTAAL	€ 2.189.578	€ 2.200.778	€ 2.218.620	€ 2.226.605

De bijdrage uit de algemene uitkering vult de 'inkomsten uit eigen bijdragen' en 'Wmo-integratieuitkering' aan tot het totaal benodigde budget. De totale lasten van het plan nemen in deze planperiode stapsgewijs toe met € 11.200 in 2013, € 17.842 in 2014 en € 7.985 in 2015 vanwege de aangehouden groei van 1% in de uitgaven voor individuele voorzieningen.

Bij de eigen bijdragen is -overeenkomstig met de individuele voorzieningen- ook een groei van 1% aangehouden, maar dit compenseert de stijging aan de lastenkant slechts ten delen. In hoeverre gemeenten voor de stijging van de vraag worden gecompenseerd via de Wmo-integratieuitkering is niet bekend; over de hoogte van de Wmo-integratieuitkering voor de periode na 2012 is nog geen duidelijkheid. In dit beleidsplan wordt het niveau van de integratie-uitkering in 2012 aangehouden voor de hele planperiode (exclusief toegepaste indexering) en worden de toegenomen lasten gedekt door een hogere bijdrage uit de algemene uitkering.

Bijlage 1: Demografische kerncijfers Ouder-Amstel

Onderwerpen	Nederland	Ouder-Amstel	Ouderkerk ad Amstel	Duiven-drecht
Aantal inwoners	16.574.990	13.100	7.555	4.735
Mannen	8.203.475	6.375	3.650	2.280
Vrouwen	8.371.515	6.725	3.900	2.455
0 tot 15 jaar	18%	19%	21%	14%
15 tot 25 jaar	12%	11%	10%	10%
25 tot 45 jaar	27%	23%	22%	25%
45 tot 65 jaar	28%	31%	30%	31%
65 jaar en ouder	15%	17%	16%	20%
Ongehuwd	46%	47%	46%	47%
Gehuwd	41%	41%	43%	37%
Gescheiden	7%	6%	5%	9%
Verweduwd	5%	6%	5%	7%
Bevolkingsdichtheid (inwoners per km ²)	491	542	3667	3498
Huishoudens totaal	7386145	5690	3050	2345
Eenpersoonshuishoudens	36%	35%	29%	43%
Huishoudens zonder kinderen	30%	28%	28%	29%
Huishoudens met kinderen	34%	37%	43%	28%
Gemiddelde huishoudengrootte	2.2	2.3	2.4	2.0
Westers totaal	9%	11%	10%	13%
Niet-westers totaal	11%	10%	5%	17%
Marokko	2%	1%	0%	2%
Nederlandse Antillen en Aruba	1%	1%	0%	1%
Suriname	2%	3%	1%	7%
Turkije	2%	0%	0%	1%
Overig niet-westers	4%	5%	3%	7%
Woningvoorraad	7.104.520	5.715	3.125	2.340
Gemiddelde woningwaarde	€ 241.000	€ 348.000	€ 395.000	€ 254.000
Aantal inkomensontvangers	11608100	9300	5200	3600
Gemiddeld inkomen per inkomensontvanger	€ 29.300	€ 37.900	€ 40.400	€ 34.200
Gemiddeld inkomen per inwoner	€ 21.100	€ 27.400	€ 28.600	€ 26.200
Huishouden met laag inkomen	40,0%	31,0%	27,0%	36,0%
Huishouden met hoog inkomen	20,0%	35,0%	40,0%	26,0%
Huishoudens onder of rond sociaal minimum	8,0%	5,0%	3,0%	7,0%
Uitkeringsontvangers	13,0%	10,0%	8,0%	13,0%
Uitkeringsontvangers > 1 jaar	79,0%	81,0%	80,0%	81,0%
Algemene bijstandsuitkeringen totaal	263.100	90	20	70
Algemene bijstandsuitkeringen relatief (per 1.000 huishoudens)	41	17	5	33

Bijlage 2: Overheveling begeleiding uit AWBZ naar Wmo

Extramurale begeleiding

In het regeerakkoord staat dat de functie extramurale begeleiding uit de AWBZ naar gemeenten wordt overgeheveld. Dit is inclusief het vervoer dat aan de begeleidingsactiviteiten is verbonden.

Ongeveer 180.000 Nederlanders maakten op 1 januari 2011 gebruik van extramurale begeleiding uit de AWBZ. Cliënten die gebruik maken van begeleiding vormen een zeer gedifferentieerde groep. Het gaat daarbij om mensen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking, ouderen met somatische of psychogeriatrische problematiek, volwassenen met psychiatrische problematiek en om jeugdigen met psychiatrische problematiek in combinatie met opvoed- en opgroei problemen. Het gaat om een doelgroep met matige of ernstige beperkingen in de sociale zelfredzaamheid, de mogelijkheid zich te bewegen of te verplaatsen, het psychisch functioneren, geheugen- en oriëntatiestoornissen of probleemgedrag. Het zijn mensen die nog (net) zelfstandig wonen, maar dat alleen kunnen met ondersteuning. Het is nog een redelijk onbekende doelgroep voor de gemeente. Er kunnen 10 cliëntgroepen worden onderscheiden op basis van een combinatie van leeftijd en dominante grondslag²⁹.

Cliëntgroepen

- somatische aandoening 0 tot 65 jaar
- somatische aandoening 65 tot 75 jaar
- somatische aandoening 75 jaar en ouder
- psychogeriatrische ziekte/aandoening 65 jaar en ouder
- psychiatrische ziekte/aandoening 0 t/m 17 jaar
- psychiatrische ziekte/aandoening vanaf 18 jaar
- verstandelijke handicap 0 t/m 17 jaar
- verstandelijke handicap vanaf 18 jaar
- zintuiglijke handicap
- lichamelijke handicap

Onder de functie begeleiding gaan een veelvoud aan activiteiten schuil. Binnen begeleiding wordt onderscheid gemaakt tussen 'begeleiding individueel' en 'begeleiding groep'. *Begeleiding individueel* wordt ingezet voor onder andere woonbegeleiding of thuisbegeleiding. Onder *begeleiding groep* vallen onder andere dagbesteding voor mensen met een verstandelijke beperking en dagopvang voor ouderen. Het doel van begeleiding is het bevorderen, het behoud of het compenseren van zelfredzaamheid van burgers met een beperking.

Vanaf 1 januari 2013 zijn gemeenten verantwoordelijk voor die mensen die *voor het eerst of opnieuw* een beroep doen op begeleiding. Cliënten die *al voor 1 januari 2013* een AWBZ-indicatie hebben, behouden in 2013 hun recht totdat die indicatie afloopt, dat recht eindigt uiterlijk per 1 januari 2014.

Het uitgangspunt is om gemeenten minimaal één jaar voorbereidingstijd te geven tussen de afronding van de wetgeving in de Tweede en Eerste Kamer (planning: vóór 1 januari 2012) en de inwerkingtreding daarvan (planning: 1 januari 2013). Als dit niet wordt gehaald, treden het rijk en de VNG in overleg.

---

²⁹ de grondslag met de zwaarstwegende, actuele beperkingen in relatie tot de zorgbehoefte van de verzekerde

De VNG en het Rijk hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de decentralisatie van de AWBZ-functie extramurale begeleiding. Bij de voorbereiding op de invoering van de nieuwe taken werken zij samen in een op te zetten TransitieBuro (T-buro, vergelijkbaar met het implementatiebureau ten tijde van de invoering van de Wmo). Zorgaanbieders, cliëntenorganisaties en zorgverzekeraars worden nauw bij de transitie betrokken. De met de begeleiding te bereiken resultaten zullen middels een wetwijziging onder de reikwijdte van de compensatieplicht gebracht.

Gemeenten krijgen er een forse ondersteuningstaak in de Wmo bij. Ter vergelijking: bij de decentralisatie van de huishoudelijke hulp in 2007 ging het om een budget van ongeveer € 1,2 miljard. Bij de decentralisatie van begeleiding gaat het om een budget van circa € 3 miljard. Bovendien krijgen gemeenten te maken met een grote diversiteit aan doelgroepen, die bovendien relatief onbekend voor hen zijn, zoals burgers met een zintuiglijke handicap en burgers met een verstandelijke handicap. Er gaan geen verzekerde rechten over; de gemeente zal de begeleiding onder de compensatieplicht opnieuw moeten vormgeven.

Bij de decentralisatie van begeleiding gaat het om een budget van circa € 3 miljard. Het is de verwachting dat de beschikbare middelen met een efficiencykorting worden overgeheveld naar de gemeenten via een aparte decentralisatie-uitkering voor Wmo begeleiding. Daarnaast krijgen de gemeenten een uitvoeringsbudget. De VNG maakt er zich sterk voor dat gemeenten voor de volledige uitvoeringskosten worden gecompenseerd. Voor de invoering is een totaal budget van € 130 miljoen beschikbaar, te verdelen over gemeenten, rijk en uitvoerders.

IQ maatregel

In het regeerakkoord staat tevens dat de gehandicaptenzorg voor cliënten met een IQ boven de 70 wordt geschrapt. Nu ligt die norm nog op een IQ van 85. Met deze maatregel wordt 50% van de huidige kosten gereserveerd voor het financieren van 'weglek' naar andere regelingen zoals de Wmo. Het budget bedraagt nu € 500 miljoen waarvan € 250 miljoen beschikbaar is voor weglekeffecten. Volgens het regeerakkoord zou de IQ maatregel al met ingang van 1 januari 2012 van kracht moeten worden. Cliënten met een IQ tussen 70 en 85 hebben vaak een indicatie voor begeleiding. Op grond van de IQ-maatregel zouden zij dit recht op begeleiding gaan verliezen en maken zij ook geen onderdeel uit van de overheveling. Een deel van deze cliënten zal niettemin bij het Wmo-loket aankloppen voor ondersteuning. Zij vallen niet onder de compensatieplicht, maar kunnen wel een groter beroep gaan doen op de gemeentelijke collectieve voorzieningen. Over de vraag naar de effecten van deze maatregel voor burgers en voor gemeenten bestaat momenteel nog veel onduidelijkheid en discussie.

Bijlage 3: Welzijn Nieuwe Stijl

Medio 2010 zijn nog niet alle gemeenten volledig toegekomen aan het in de volle breedte benutten van de ruimte die de Wmo biedt voor maatwerk, verbinden en integraliteit. Om van de Wmo een succes te maken is het van belang om de doorontwikkeling van en in de Wmo met kracht te stimuleren: om de werkelijke potentie van de Wmo te kunnen benutten. Voorwaarden voor succes zijn onder andere dat de (sturings)relatie tussen gemeenten en welzijnsorganisaties en de kwaliteit en professionaliteit van het welzijnswerk op orde zijn. Om op deze twee punten een verbetering te kunnen maken heeft het ministerie van VWS samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en werkgeversorganisatie MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening (W&MD) het landelijke programma 'Welzijn Nieuwe Stijl' gelanceerd. Het programma wil stimuleren, inspireren en concrete handreikingen bieden. Daarbij wordt aangesloten bij wat gemeenten en instellingen zelf al aan verbeteringen aan het doorvoeren zijn en de fase waarin dat proces verkeert.

Hoofddoelstellingen stimuleringsprogramma

1. **Gemeenschappelijker:** Het is van belang dat er voor de korte en langere termijn een lokale of regionale 'maatschappelijke agenda' is. Deze agenda komt tot stand door een dialoog met maatschappelijke instellingen en het lokaal bestuur. De acht bakens voeden daarbij mede de lokale discussie.
2. **Professionaliser/Effectiever:** Deze doelstelling richt zich op welzijnsaanbieders (management en professionals), maar ook op de gemeente als opdrachtgever. Aanbieders van welzijn hebben een welzijnsaanbod dat is afgestemd op de visie van de gemeente en de vraag van de burger. Het gaat er dus om niet te sturen op producten, maar op resultaten en waar mogelijk op maatschappelijke effecten.
3. **Efficiënter (op macro niveau):** Welzijn Nieuwe Stijl leidt er toe dat de vraag naar duurdere voorzieningen wordt uitgesteld en er efficiëntere ondersteuning geboden wordt. Dit kan door meer collectieve arrangementen aan te bieden. Het welzijnswerk is gericht op het versterken van het zelfregelend vermogen van de burger en het betrekken van de eigen sociale omgeving bij de ondersteuning. Meer efficiëntie ontstaat ook als de aanbieders van maatschappelijke ondersteuning en de aanbieders van bijvoorbeeld zorg meer samenwerken.

Acht bakens van Welzijn Nieuwe Stijl

Welzijn Nieuwe Stijl kent acht bakens (kenmerken). Deze geven richting aan de kwaliteitsontwikkeling van de welzijnssector, en zijn daarmee ook voor gemeenten in hun rol als opdrachtgever relevant. De 8 bakens van Welzijn Nieuwe Stijl zijn:

1. gericht op de vraag achter de vraag;
2. gebaseerd op de eigen kracht van de burger;
3. direct er op af;
4. formeel en informeel in optimale verhouding;
5. doordachte balans van collectief en individueel;
6. integraal werken;
7. niet vrijblijvend, maar resultaatgericht;
8. gebaseerd op ruimte voor de professional.

Deze bakens zijn bedoeld om richting te geven aan de uitvoering van het programma Welzijn Nieuwe Stijl, zowel voor de welzijnsorganisaties als voor de gemeenten: Voor de welzijnsorganisaties geven ze de gewenste richting aan voor het verbeteren van de kwaliteit en de professionaliteit. Het gaat dan steeds om de professionaliteit in relatie tot de burger. Voor de gemeenten fungeren deze bakens als ijkpunten waaraan de opdrachten aan uitvoerende organisaties kunnen worden getoetst alsmede hun handelen na het verlenen van de opdracht.

Bijlage 4: Basisfuncties mantelzorg

Om gemeenten te ondersteunen bij het uitvoeren van prestatieveld 4 van de Wmo hebben het ministerie van VWS, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Mezzo de basisfuncties mantelzorg opgesteld. Gemeenten kunnen deze basisfuncties gebruiken om de huidige situatie in hun gemeente in kaart te brengen. Ook eventuele verbeterpunten worden op deze manier zichtbaar. Bovendien vormen de basisfuncties een handreiking om de lokale ondersteuningsstructuur effectief in te richten, aan te sturen, en lokale inspanningsverplichtingen te formuleren. Er worden 8 basisfuncties onderscheiden.

Basisfunctie 1: Informatie

Mantelzorgers hebben behoefte aan informatie. Informatie over ziekten en beperkingen, over beschikbaar hulpaanbod en over hoe om te gaan met het mantelzorgerschap. Informatie moet daarom in vele vormen en langs verschillende kanalen worden geboden.

Basisfunctie 2: Advies en begeleiding

Informatie alleen is vaak niet genoeg. Veel mantelzorgers hebben vooral een luisterend oor nodig om hun vragen te verhelderen en begeleiding bij het vinden van passende oplossingen. Want de mogelijkheden zijn talrijk en voor een leek vaak niet te overzien.

Basisfunctie 3: Emotionele steun

Wie intensief zorgt voor een ander krijgt zelf ook veel te verwerken. Zorg, ziekte en snel veranderende perspectieven vragen specifieke ondersteuning. Individueel of in groepsverband, afgestemd op de aard van de problematiek en op de doelgroep.

Basisfunctie 4: Educatie

Op mantelzorg is niemand voorbereid. Of het nu gaat om tiltechniek of om het leren stellen van eigen grenzen, kennis en vaardigheden moeten gaandeweg worden opgebouwd. Educatie in de vorm van voorlichting of training, is daarom een belangrijke vorm van mantelzorgondersteuning.

Basisfunctie 5: Praktische hulp

Wie helpt mij met...? Praktische problemen rond verzorging of huishouding zijn voor veel mantelzorgers de eerste aanleiding om ondersteuning te zoeken. De praktische hulp is vaak primair gericht op de zorgbehoevende, maar betekent ook een taakverlichting voor de mantelzorger.

Basisfunctie 6: Respijtzorg

Respijt, wekelijks een paar uur vrij van de zorg of af en toe er helemaal tussenuit. Vooral bij langdurige mantelzorg is het voor velen een noodzakelijke voorwaarde om de zorg vol te houden. Respijtzorg wordt in vele vormen aangeboden. Variërend van 'oppas aan huis' of dagopvang op een zorgboerderij tot kortdurende opname in een zorginstelling.

Basisfunctie 7: Financiële tegemoetkoming

Het bieden van mantelzorg kost niet alleen tijd en energie, maar ook geld. Mantelzorgers met een laag inkomen kunnen hierdoor financieel in de knel komen. De gemeente kan mantelzorgers hierin op verschillende manieren ondersteunen.

Basisfunctie 8: Materiële hulp

Hulpmiddelen kunnen in allerlei vorm de zorgtaken van de mantelzorger verlichten. De concrete invulling kan variëren van verpleegartikelen of woningaanpassing tot een parkeervergunning of een complete tijdelijke woning voor de mantelzorger.

Bijlage 5: Lijst met begrippen en afkortingen

Afkortingen

AMK	Advies en Meldpunt Kindermishandeling
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BTB	Bereikbaar, Toegankelijk en Bruikbaar
CAK	Centraal Administratie Kantoor
Hbh	Hulp bij het Huishouden
MO/VO	Maatschappelijke opvang/Vrouwenopvang
OGGz	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
PGB	Persoonsgebonden Budget
SCP	Sociaal Cultureel Planbureau
SHG	Steunpunt Huiselijk Geweld
SVB	Sociale Verzekeringsbank
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VWS	Ministerie van Volksgezondheid Welzijn Sport
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheid voor jonggehandicapten
Wij	Wet investeren in jongeren
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wpb	Wet participatiebudget
Wpg	Wet publieke gezondheid
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
Wth	Wet tijdelijk huisverbod
Wwb	Wet werk en bijstand
Wwnv	Wet werken naar vermogen
Zvw	Zorgverzekeringswet

Begrippen

AWBZ

De Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten verzekert iedere Nederlander tegen 'onverzekerbare risico's', zoals het bekostigen van langdurige chronische zorg. De AWBZ vergoedt medische kosten die ziektekostenverzekeringen niet vergoeden. Onderzoek en preventieve maatregelen worden ook betaald uit de AWBZ.

Besluit WMO

In het besluit WMO zijn de uitvoeringsregels van de WMO vastgelegd. Daar wordt ingegaan op welke voorzieningen inwoners wel of geen recht kunnen doen gelden.

Compensatiebeginsel

Het compensatiebeginsel geeft gemeenten de opdracht voorzieningen te treffen ter compensatie van de beperkingen die hun burgers ondervinden in zelfredzaamheid en de maatschappelijke participatie. Deze voorzieningen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning stellen burgers in staat om:

- A. een huishouden te voeren;
- B. zich te verplaatsen in en om de woning;
- C. zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel;
- D. medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

Maatschappelijke opvang (wettekst)

Het tijdelijk bieden van onderdak, begeleiding, informatie en advies aan personen die, door één of meer problemen, al dan niet gedwongen de thuissituatie hebben verlaten en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving.

Mantelzorg (wettekst)

Langdurige zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt geboden aan een hulpbehoevende door personen uit diens directe omgeving, waarbij zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie en de gebruikelijke zorg van huisgenoten voor elkaar overstijgt;

Openbare geestelijke gezondheidszorg (wettekst)

het signaleren en bestrijden van risicofactoren op het gebied van de openbare geestelijke gezondheidszorg, het bereiken en begeleiden van kwetsbare personen en risicogroepen, het functioneren als meldpunt voor signalen van crisis of dreiging van crisis bij kwetsbare personen en risicogroepen en het tot stand brengen van afspraken tussen betrokken organisaties over de uitvoering van de openbare geestelijke gezondheidszorg.

Respijtzorg

Mantelzorgers, mensen die langdurig voor een ziek familielid zorgen, hebben af en toe een periode nodig dat ze de zorg aan een ander kunnen overlaten. Dan kunnen ze tijd besteden aan hobby's, recreatie en sociale contacten. De zorg kan dan tijdelijk worden overgenomen door mensen die thuis komen oppassen, maar het is ook mogelijk dat de zorgvrager een periode buitenshuis wordt verzorgd. Hoe de zorg ook wordt gegeven, binnenshuis of buitenshuis, door vrijwilligers of door beroepskrachten, zorg die wordt ingeschakeld om mantelzorgers vrijaf te geven heet respijtzorg of respijthulp.

Verslavingsbeleid (wettekst)

Maatschappelijke zorg gericht op verslaafden, alle individuele geneeskundige verslavingszorg daaronder niet begrepen, en preventie van verslavingsproblemen, met inbegrip van activiteiten in het kader van de bestrijding van overlast door verslaving.

Vrijwilligerswerk

Vrijwillige inzet, ook wel vrijwilligerswerk genoemd, is werk dat in enig georganiseerd verband, onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving.

Vrouwenopvang (wettekst)

Het tijdelijk bieden van onderdak en begeleiding aan vrouwen die, al dan niet gedwongen, de thuissituatie hebben verlaten in verband met problemen van relationele aard of geweld.

Zelfredzaamheid

Onder zelfredzaamheid wordt verstaan dat men op eigen kracht kan voorzien in de bestaansvoorwaarden op het gebied van inkomen, huisvesting, gezin, sociale contacten en vervoer.